

Malax strandgeneralplan / Maalahden rantayleiskaava

Kulturmiljöinventering

25.2.2026

Stina Karhunmaa
Tanja Tarkkanen

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Innehålls- förteckning

1. Inledning.....	3
2. Läge och objektskarta.....	4
3. Lähtöaineisto.....	6
4. UNESCO.....	10
5. Nationellt värdefullt landskapsområde.....	12
6. Nationellt värdefull byggd kulturmiljö.....	15
7. Vårdbiotoper.....	18
8. Arbetsprogram.....	24
9. Områdets utveckling.....	28
10. Villabyggandets historia och marina näringar.....	37
11. Byggnadsinventering, inre skärgården.....	23
12. Sammanställning, yttre skärgården.....	54
13. Sammanfattning och rekommendationer.....	61

Inledning

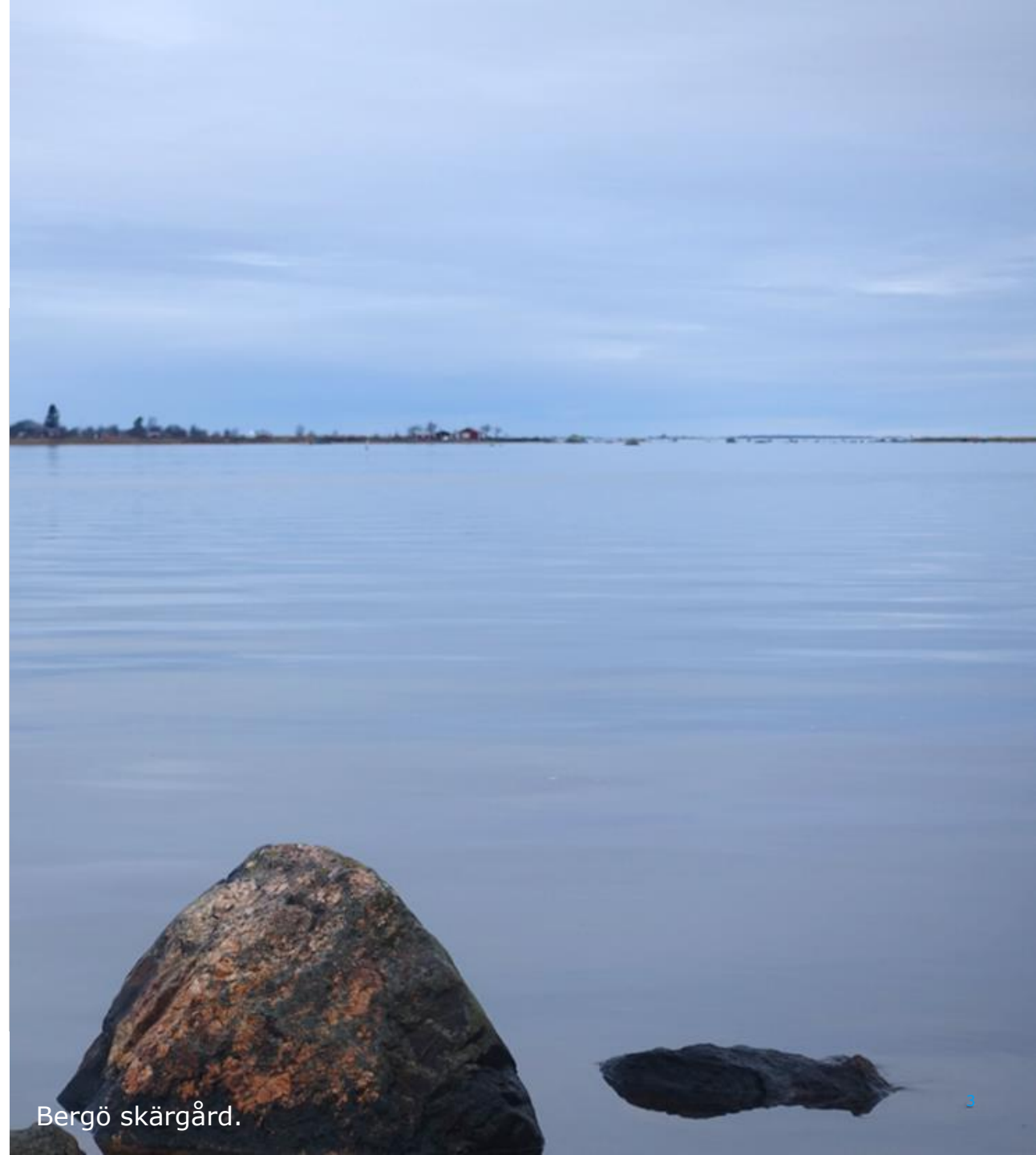
Malax kommun håller på att revidera Malax strandgeneralplan, som omfattar strandområdena i hela kommunen. Syftet med denna inventering är att klargöra områdets kulturhistoriska värden och ge rekommendationer för planläggningsarbetet. Yttre skärgården ingår i både UNESCO:s världsarvsområde och ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA). Dessutom finns det nationellt värdefulla objekt i den byggda kulturmiljön.

Inventeringen inleddes med ett arbetsprogram som godkändes av kommunen, NTM-centralen och Österbottens museum. Området är indelat i två delar: yttre skärgården och inre skärgården. Yttre skärgården har undersökts i flera olika utredningar, vilket ledde till att man inte ansåg att det var nödvändigt att utarbeta nya utredningar med tanke på planens mål. De uppgifter som tidigare utretts om yttre skärgården har sammanställts i denna rapport i tillämpliga delar och rekommendationerna till planläggningen har getts på basis av uppgifterna i utredningarna. Närmare objektuppgifter i fråga om den yttre skärgården finns i bilaga 2 till denna inventering.

Den inre skärgården är mindre känd med hänsyn till kulturmiljön, vilket gjorde att man genomförde en byggnadsinventering. Inventeringen inleddes med en kartläggning av potentiella värdeobjekt som byggts före 1960-talet med hjälp av utredningar, byggnadsregisteruppgifter och gamla kartor. Man strävade efter att identifiera tidigt bebyggda områden i inre skärgården. Inga egentliga områdesdelar kunde dock påvisas. Största delen av byggnadsbeståndet från 1950-talet är typiska små fritids- eller gårdshus som inte har några kulturhistoriska värden i egenskap av enskilda byggnader och som därför skulle förutsätta skydd. På grund av detta har inte alla enskilda objekt från 1950-talet kontrollerats i terrängen. Däremot har alla objekt från 1940-talet och äldre objekt beaktats och kontrollerats på basis av utgångsdata. Närmare objektuppgifter i fråga om den inre skärgården finns i bilaga 1 till denna inventering.

Målet är att styra planprocessen i enlighet med de riksomfattande målen för områdesanvändningen (ROM) så, att planeringen av markanvändningen främjar bevarandet av den nationella kulturmiljön och byggnadsarvet samt den omväxlande naturen. Nationellt eller regionalt värdefulla byggdakulturmiljöer, landskapsområden och andra värdeområden som ligger inom strandgeneralplanens område presenteras i rapporten.

Delgeneralplanen för Malax kommuns havsstränder från år 1998 är i kraft i området. Delgeneralplan har tjänat som vägledning för kompletteringsbyggandet.

Bergö skärgård.

Inventeringsområdets läge

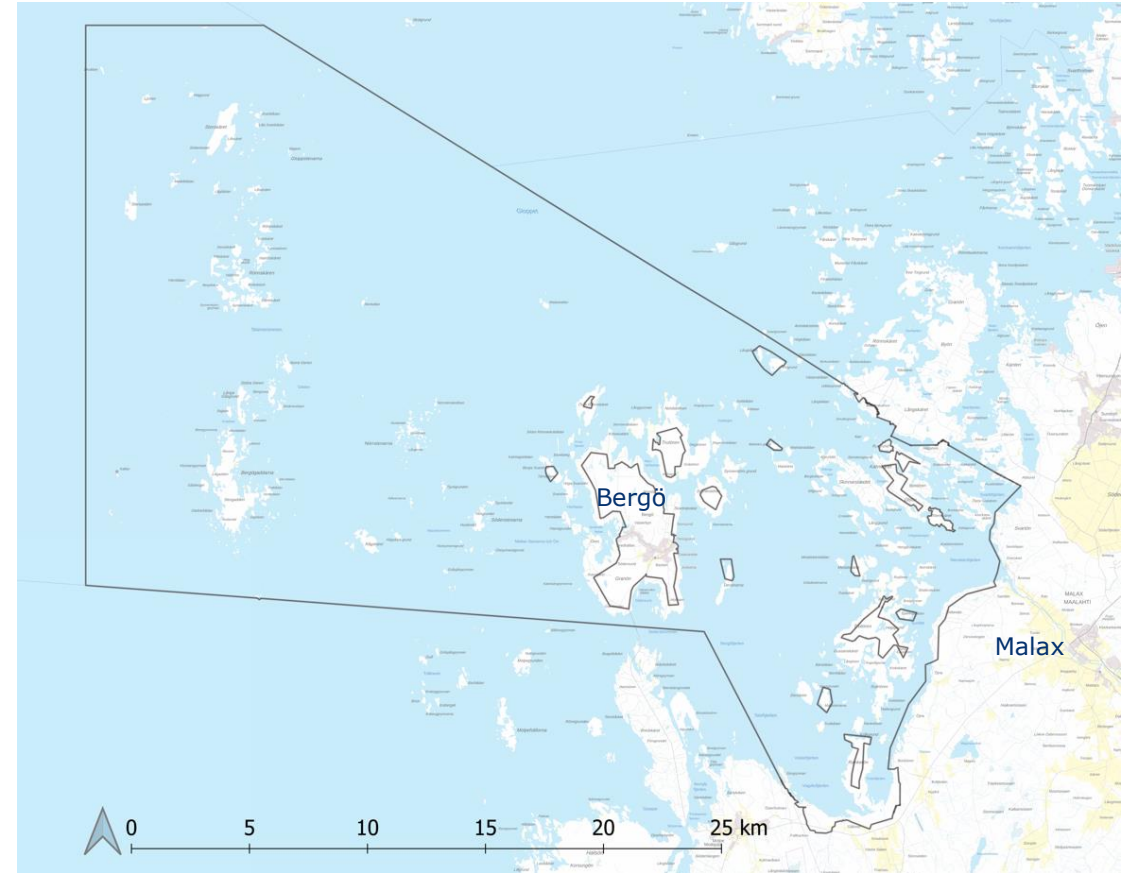
Läge och objektskarta

Områdets ungefärliga läge

Källa: Bakgrundskarta, LMV

Avgränsning av utredningsområdet

Utgångsmaterial

Utgångsmaterial

Registrerade objekt

- Objekt på Unescos världsarvslista
 - Kvarkens skärgård
- Nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA)
 - Kvarkens skärgårdslandskap
- Byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY)
 - Fyr- och lotsöar i Kvarkens skärgård
 - Bergö hamnar och skärgårdsby
- Österbottens landskapsplan 2050
 - Vårdbiotoper (4 st.)
- Fornlämningar
 - Fasta fornlämningar (15 st.)
 - Arkeologiska objekt av riksintresse VARK, Storskäret (1 st.)
 - Annat kulturarvsobjekt (2 st)
 - Potentiell forn lämning (5 st.)
 - Annat objekt (6 st.)

Objekt i den gällande strandgeneralplanen (1996)

- Kulturhistoriskt objekt
Byggnad får ej rivas och exteriör inte ändras så att dess arkitektoniskt värdefulla karaktär förstörs.
 1. Stömmingsbådarnas fyr
 2. Färdsskärets (Fäliskärets) båk och äldre bostadshus
 3. Stenskärets äldsta bostadshus
 4. Välbevarat fiskarhus (4 st.)
 5. Naturkälla
- Område som bör skyddas med stöd av 134 § i byggnadslagstiftningen (SR) (4 st.)
- Område för fiskarby + miljö som ska bevaras (LV-1/s) (3 st.) Område avsett för fiskarhus och ekonomibyggnader, där stranden förblir i gemensamt bruk. Enskilda fiskarhus får ha en våningsyta på högst 30 m². Bastu kan inredas i ekonomibyggnad. Fiskarhusen skall grupperas intill varandra på byggnadsplatsen, som skall vara belägen ovanom den egentliga strandzonen.
- Område för fritidsbostäder (RA-2). Äldre byggnader får ej rivas utan tvingande skäl. De får renoveras och utvidgas och användas som gäststuga. Nybyggnader bör anpassas i form och skala till den gamla byggnaden. 6 st.
- Område för fritidsbostäder (RA-3 och RA-2) Område där miljön bevaras (/s)
- Fornminnesområde (SM)

Utgångsmaterial

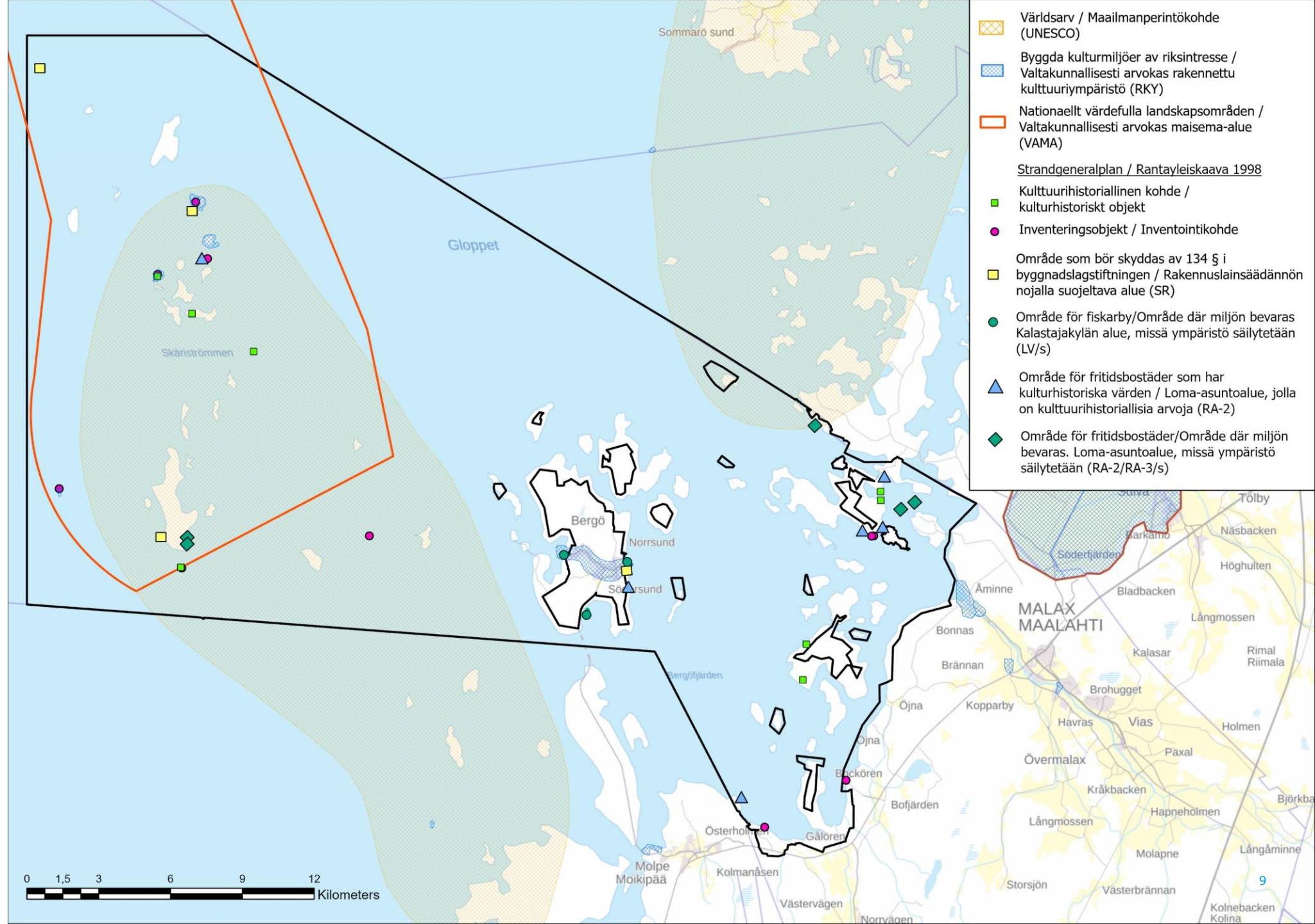
Övrigt

- Malax kulturmiljöprogram (Jungfrudanser och snickarglädje) 2015, Riitta Jaakkola
 - KIOSKI (8 objekt)
 - Allmän information om yttre skärgården och dess objekt
- Österbottens museums gamla utredning om kulturmiljön på statlig mark i Kvarkens skärgård, 1999, Annika Harjula och Katja Hellman
 - Uppgifter om Ljusan, Storskär (Svartbådan och Djupskär, Storsanden, Fäliskär), Bergögaddarna
- Inför strandgeneralplanen gjordes en byggnadsinventering 1994-1995, Leif Östman, (11 st., varav 2 st. kulturhistoriska objekt / 2 st. av objekten är RKY-objekt)

Kohde	Kuvaus	Rakvuosi
1	fiskestuga / kalamaja	1880
3	fiskestuga / kalamaja	1892
2	Gammal fyrplats från 1885, källare, huvudbyggnad, två bastuhus	1946
4	Båk / Pooki	1800
5	Fiskarhus och fritidsbostad 1970 / Kalamaja ja loma-asunto 1970	1900 / 1970
6	Bostad för linjefyrvakter, lager och strandbod / majakanvartijan asunto, varasto ja rantavaja	1900
8	Fiskarhus, bastu / kalamaja ja sauna	1900
9	Fiskarhus flyttat mellan 1950-1980 / Kalamaja siirretty 1950-80 väliillä	1900
0	Område med 12 fiskarhus / 12 kalamajan kalastajakylä	1800
0	Småbotshamn med båthus / pienvenesatama venevajoineen	1920
0	Småbotshamn med båthus / pienvenesatama venevajoineen	1920

- Diplomatarbete Kivinen, Karu ja Koruton (Merenkurkun kalastuspaikat) 2012, Sofia Kellari, avdelningen för arkitektur vid Uleåborgs universitet
- Österbottens museums utredning om villor i Vasaregionen 2007
 - Allmän information om villabosättningens utveckling
- LMV:s terrängkarta från 1970-talet > visar väl det tidigaste byggnadsbeståndet. Öarna är ännu inte bebyggda i särskilt stor utsträckning
- Byggnadsregisteruppgifter > årtal för byggnaderna (kan också vara felaktiga uppgifter)
- Förfrågningar har skickats till NTM-centralen, Forststyrelsen, Bergö hembygdsförening, Malax Museiförening
- Museiverket 2009: Meriväyliens rakennusperintö, Nyman. H. red. Ikkala M-L. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21.
- Museiverket 2002: Merenkulun rakennusperintö, Nyman. H. Ehdotus valtakunnallisesti merkittävillä kohteina suojeltavasta merenkulun rakennusperinnöstä. Inventointi ja arvottaminen (Nyman, H och Multimäki, J)

Objekten på kartan.

UNESCO

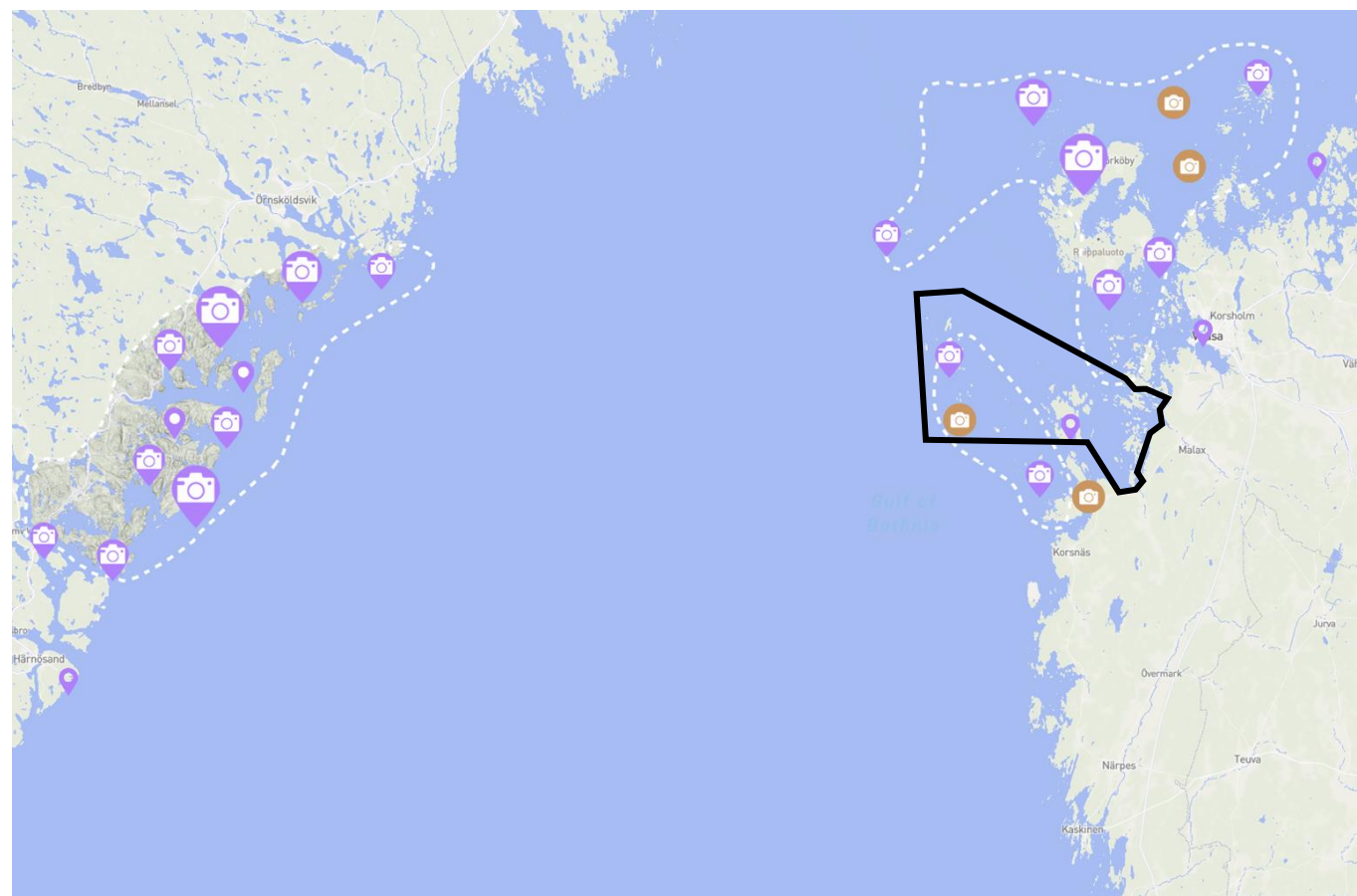
UNESCO

- Området är ett av objekten på UNESCO:s världsarvslista och går under namnet Kvarkens skärgård.
- På webbplatsen om världsarv i Finland (www.maailmanperinto.fi/sv/kvarken/) ges följande beskrivning av Kvarkens skärgård:

"Kvarkens skärgård ligger utanför Vasa och består av flera naturbesöksmål och vandringsleder. Kvarkens skärgård lades till Unescos världsarvslista 2006 som det första och är hittills det enda naturarvsobjektet i Finland.

Tillsammans med Höga Kusten i Sverige (upptaget på Unescos världsarvslista 2000) bildar Kvarkens skärgård ett världsarv delat av två länder (Höga Kusten/Kvarkens skärgård, på engelska High Coast/Kvarken Archipelago). Området är den plats på jorden, där man bäst kan uppleva landhöjningsfenomenet. Kvarkens skärgård har ett enastående geologiskt värde eftersom hastigheten på landhöjningen i området är en av de högsta i världen. Kvarkens skärgård är tillsammans den bästa platsen i världen att uppleva och förstå landhöjningen som orsakats av den senaste istiden. Kvarkens skärgård har unika samlingar av istida formationer, såsom De Geer-moräner och ribbed-moräner, som bidrar till regional variation i landskapet. Som en följd av landhöjningen är området ett unikt exempel på ett naturområde i ständig förändring, som både växter, djur och människor anpassar sig till."

- Kulturmiljön i Kvarkens skärgård beskrivs inte närmare, eftersom området i första hand är ett naturarv. Området omfattar dock en byggd kulturmiljö som knyter an till marina näringar.

På kartan visas Kvarkens skärgård med vit streckad linje. Planområdet ungefärliga läge visas med svart linje. (Figur © Mapbox © OpenStreetMap / <https://map.highcoastkvarken.org/fi/etusivu>)

Nationellt värdefullt landskapsområde

Nationellt värdefullt landskapsområde

En del av den yttre skärgården hör till det nationellt värdefulla landskapsområdet "Kvarkens skärgårdslandskap." I miljöministeriets inventering VAMA2021 beskrivs regionens kulturella särdrag på följande sätt:

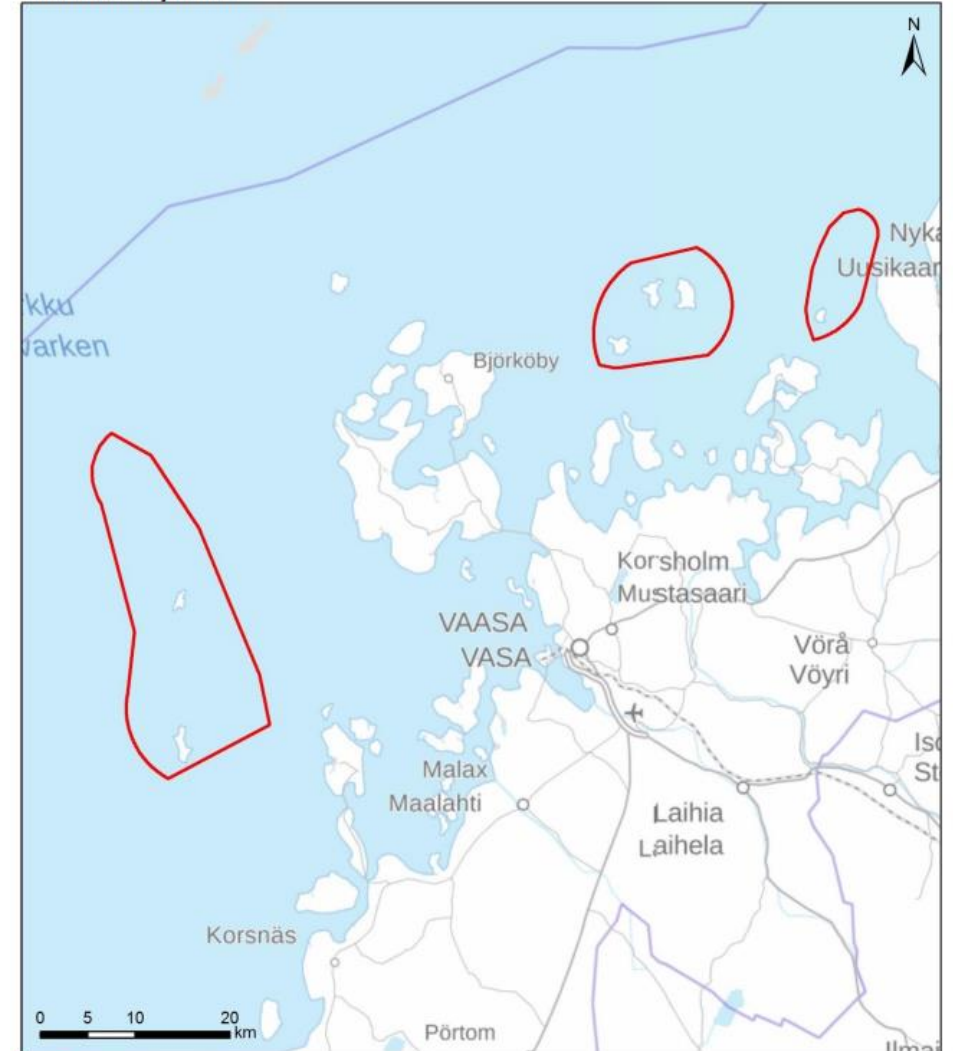
"I Kvarkens skärgård har man utövat marina fångstnät sedan slutet av stenåldern. Trots att boplatserna var kortvariga på grund av landhöjningen finns det gott om fornlämningar i skärgården. Vanligen är lämningarna strukturer av natursten, till exempel spår av fiskares eller sälfångares läger, stenugnar (ryssugnar), stenkompasser och labyrinter byggda av stenar (jungfrudanser). Genom tiderna har stenar även hopats för att skapa olika stora rösen och vallar, båthamnar, sjömärken och ställningar för att torka nät. Dessutom har man på steniga fält röjt stigar, platser för att dra upp båtar samt förvaringsgropar och skytteskydd som behövdes vid fångst.

Kvarkens skärgårdsområde nämns första gången i skrift på 1300-talet, då huvudnäringarna på området var fiske och sälfångst. På medeltiden rörde man sig på Kvarkens öar mest i samband med fångst. De enda platserna som fick fast bosättning var runt strandängarna som vuxit fram på områden som höjts ur havet. På 1500-talet fanns det bosättning i fiskarkojor bland annat på Storskäret i Rönnskären samt på Stubben. Dessutom fanns det fiskarsamhällen på Malaxkallan, på Norrskär som fungerade som bas för strömmingsfisket, samt på Mickelsörarna som hade fast bosättning från 1830-talet fram till 1980-talet.

Öarnas nuvarande byggnadsbestånd består främst av fiskarstugor som till stor del är i fritidsbruk. Områdets fiskehamnar karakteriseras av små rödmyllade båthus med sadeltak som bevarat sin traditionella stil, med undantag av fasadmålningen som blev vanlig på 1900-talet. I närheten av hamnarna byggdes även andra byggnader, till exempel salterier. Förutom de tolv byggda miljöer som uppkommit i och med fiskenäringen finns det även en del tecken på jordbruksverksamhet på området. Till exempel Svartörarna i Nykarleby har använts som betesöar.

Fortsätter på nästa sida.

Kunta: Maalahti, Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vöyri
Maakunta: Pohjanmaa

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 2021

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet: SYKE
Taustakartta: MML/WMTS, 05/2021

Nationellt värdefullt landskapsområde

I den grunda och steniga skärgården utövades även lotsverksamhet. Dessutom byggdes flera kumlen, båkar och ledfyror på området. På Fallskäret i Rönnskären ligger Finlands äldsta bevarade träbåk, som byggdes 1784. Områdets fyror som byggdes på 1800-talet är Norrskärs tegelfyr från 1847, Strömmingsbådans välbevarade fyr med stålkonstruktion från 1885 samt Stubbens båk från 1857. Stubbens nyare lotsstation-fyrbyggnad är från 1954. På området representeras 1900-talets byggnadsarv även av Lillsandens ledfyr och fyrvaktarbyggnaderna från början av 1900-talet, Strömmingsbådans bostadshus från 1940-talet, Mickelsörarnas före detta sjöbevakningsstation från 1950 som gjorts om till naturstation, samt Rönnskärens lotsstation från 1967. I samband med fyror finns fyrvaktarnas och fyrsamhällenas byggnader av varierande typ och ålder. Områdets fyror automatiserades under årtiondena efter andra världskriget. Finlands sista bemannade fyr Norrskär tömdes 1987.

I landskapsområdet finns 24 kända undervattensobjekt. Utanför Malax och Korsholm ligger 20 kända vrak av handelsfartyg från 1800–1900-talen. Vid Mickelsörarna i Vörå finns fyra segelfartygsvrak från 1900-talet. Ofta ligger vraken i grunda vatten där de nötts av isarna och skadats av stenarna och vågorna. Bottniska vikens vrak kan ofta identifieras med hjälp av arkivkällor och deras historier är kända, t.ex. när det gäller Atlanta som sjönk på 1920-talet i Vörå eller ångbåten Christiansborg i Malax. Områdets vrak vittnar om den grunda och steniga landhöjningsskärgårdens faror för sjöfarten. Nuförtiden har de traditionella fiske- och sjöfartsnäringarna i Kvarkens skärgård fått sällskap av turismen, som är ganska omfattande på området trots de svårframkomliga farlederna och öarnas användningsbegränsningar. På områdets besöksmål framhävs både naturen och de traditionella näringarna. I samband med Mickelsörarnas naturstation finns en naturstig längs med vilken man kan bekanta sig med öarnas natur och fiskarhistoria. Stubbens fyr- och lotsstationsbyggnad fungerar ett sommarhotell. Båttransport ordnas till många av öarna i området. Under fåglarnas häckningstid begränsas tillgången till flera av öarna."

Byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY2009)

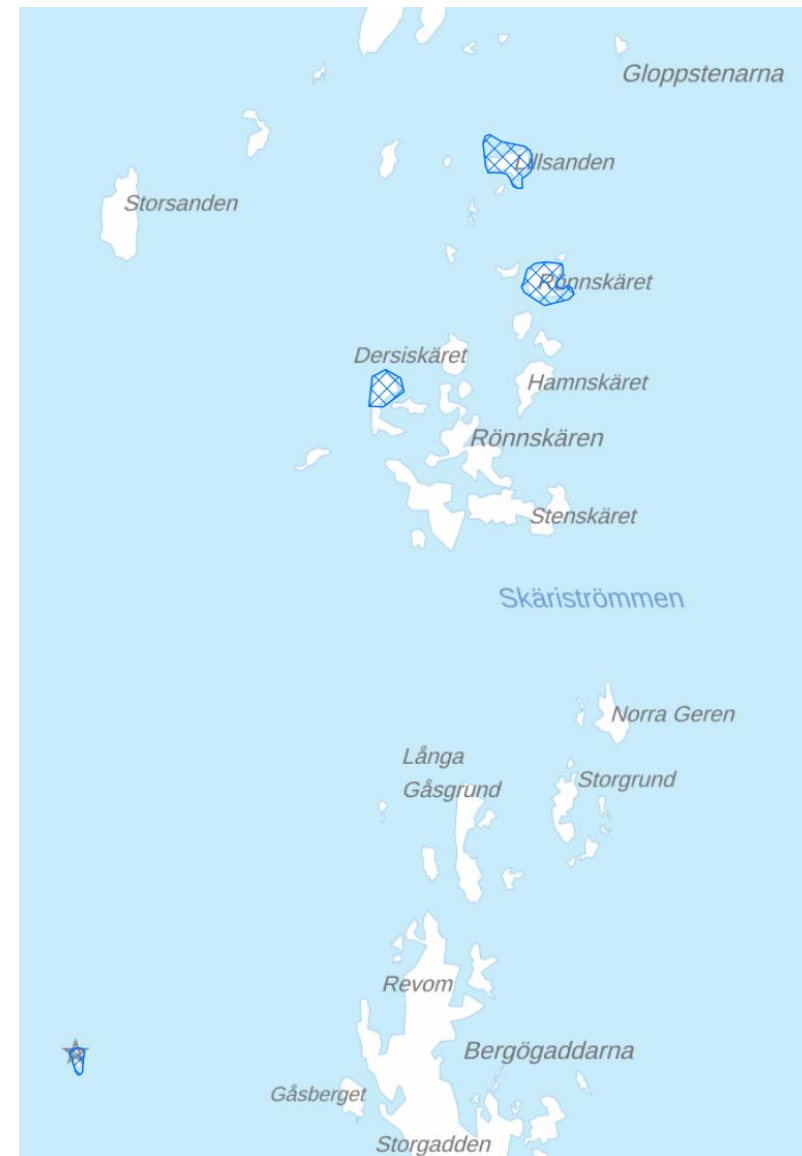
Byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY2009)

Fyr- och lotsöar i Kvarkens skärgård
På Museiverkets webbplats beskrivs området så här:

"Lotsstationen och båken på Rönnskär är ett gott exempel på ett maritimt tjänstemannasamhälle. Till det undantagsvis stora byggnadsbeståndet hör byggnader från nästan 200 år. Båken på Rönnskär är det äldsta bevarade havsmärket av trä i Finland. Den rödmålade, nästan 22 meter höga båken påminner om en klockstapel. Öns två lotsstationer från 1800-talet är långa trähus i en våning. Vardera har låga utsiktstorn. Den 1967 byggda lots- och sjöbevakningsstationen är en tegelbyggnad i två våningar.

Det mycket välbevarade och till typen det sista fyrvaktarsamhället på Lillsanden från början av 1900-talet är beläget på ett klippigt skär i Rönnskärsarkipelagen. Framför skäret finns Lillsandens sektorfyra, som är välbevarad. Lillsanden återspeglar den tid då man började använda automatiska fyror och den yrkesgrupp som samtidigt uppstod.

Strömmingsbådan är en holme i yttersta havsbandet. Fyrsamhällets byggnadsbestånd är i historisk mening mångsidigt. Byggnaderna som uppförts enligt typritningar från 1800-talet följer bergets former och upptar en stor del av holmen. På holmen varseblir man de typiska dragen i ett nötskal i fråga om ett historiskt fyrsamhälle, t.ex. närheten till havet, isoleringen samt den karga och begränsade livsmiljön. Fyren är en av dem som byggdes av järn i slutet av 1800-talet, men som ändå är särpräglad och har bevarats i sitt 1800-tals skick och även i fråga om den fasta inredningen (t.ex. Fresnel-linsverk). Det sista byggnadsskicket representerar en stor bostadsbyggnad från 1940-talet. Fyrsamhällets byggnader är i det skick de hade då fyren var bemannad. De är i gott skick. De återspeglar förändringarna i fyrvaktarens verksamhetsmiljö under hela den historiska tid yrkeskåren varit verksam.

Fyr- och lotsöarna i Kvarkens skärgård visas på blå rastreering på LMV:s bakgrundskarta.

Byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY2009)

Bergö hamnar och skärgårdsby
På Museiverkets webbplats beskrivs området så här:

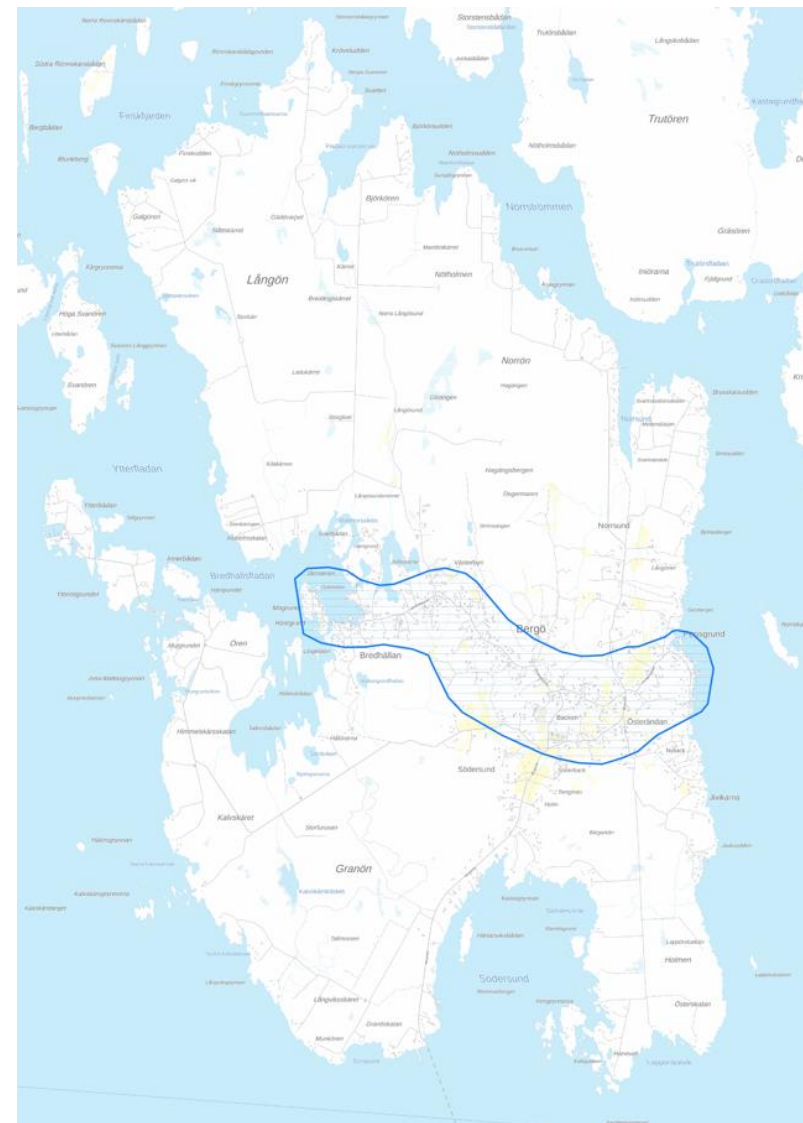
”Bergö by och hamnar återspeglar ett skärgårdssamhälle vid Österbottens kust, där man idkat kustsjöfart, fiske och båtbyggeri och en bebyggd miljö som dessa näringar gett upphov till.

Befolkningen på Bergö har alltid fått sin utkomst av havet huvudsakligen av fiske, sälfångst, båtbyggeri och sjöfart. Perisgrundns fiskehamn på öns östra strand och Bredhällans fiskehamn på dess västra strand bildar byns ändpunkter, mellan vilka byn är belägen längs vägen som följer den kuperade och steniga terrängen.

Bergö by har en gles bosättning. Byggnadsbeståndets äldsta skikt representeras av de anspråkslösa fiskarstugorna och bondgårdarna från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. På gårdarna har bevarats ekonomibyggnader som avgränsar gårdstomterna från en eller två sidor. Några lador med halm- eller vasstak och sädesbodarna med vedtak har bevarats. I Österändan finns en riklig mängd byggnader från 1950-talet. I Västerby härstammar byggnadsbeståndet till övervägande del från slutet av 1900-talet.

Runtom Bergö kyrka, en långkyrka med ett västtorn, ligger den gamla begravningsplatsen omgärdad av en stenmur. Väster om kyrkan ligger Klockarbostället - ett museiområde, vars huvudbyggnad har byggts 1856 som hem för klockaren. På gårdsplanen finns dessutom en spannmålsbod samt en torparstuga och en lada med vasstak.

Vid Bredhällans och Perisgrundets fiskehamnar har små båthus och nätbodarna bevarats. I synnerhet i Bredhällan finns fortfarande fiskarbodar som liknar lador och som representerar det gamla byggnadsättet. Salteriet (fisksalteriet) byggdes 1930. Båthusen i Perisgrundet ligger oregelbundet och glesat längs stranden. Stensättningarna i de gamla båthamnarna, som ännu är i bruk, är välbevarade.”

Bergö hamn och skärgårdsby visas med blå gräns på LMV:s bakgrundskarta.

Vårdbiotoper

Vårdbiotoper

Vårdbiotoper – Österbottens landskapsplan 2050

Vårdbiotoper är områden som uppstått genom traditionell jordbruksdrift. De är kulturpåverkade naturmiljöer där slätter bedrivits eller som använts som betesmarker.

Av vårdbiototyperna finns i Österbotten främst strandängar och strandbeten men även hagmarker, ängar, torrängar och hedar finns representerade. De traditionella jordbruksformerna, som bedrivits under lång tid, har gett vårdbiotoper med en unik och mångformig artsammansättning.

Vårdbiotoperna har uppdaterats genom en nationellt omfattande inventering gjord av de regionala NTM-centralerna under åren 2019–2022. I samband med inventeringen klassades vårdbiotoperna som nationellt värdefulla, värdefulla på landskapsnivå och värdefulla på lokal nivå. För Österbottens del resulterade inventeringen i att det i landskapet finns 15 nationellt värdefulla vårdbiotoper och 88 som är värdefulla på landskapsnivå. Dessa ingår i Österbottens landskapsplan 2050. Till klassen vårdbiotoper som anses vara värdefulla på lokal nivå klassades i inventeringen 205 vårdbiotoper i Österbotten. (Österbottens förbund)

Vårdbiotoper som är värdefulla på landskapsnivå inom ut redningsområdet i Malax skärgård (© Österbottens förbund, bakgrundskarta © LMV)

Rekommendationer

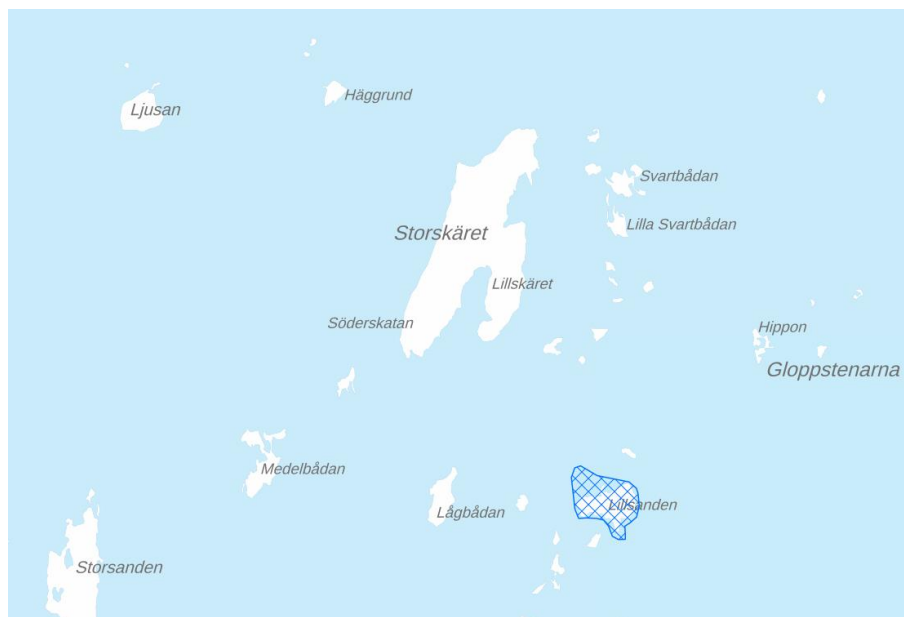
Österbottens landskapsplan 2050: Områdesanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att områdets kulturpåverkade naturvärden och biologiska mångfald främjas. Vid användning av området måste det säkerställas att kultur- och naturarvet bevarar sina värden.

Planeringsrekommendation: För området bör uppgöras en skötselplan.

(Österbottens förbund)

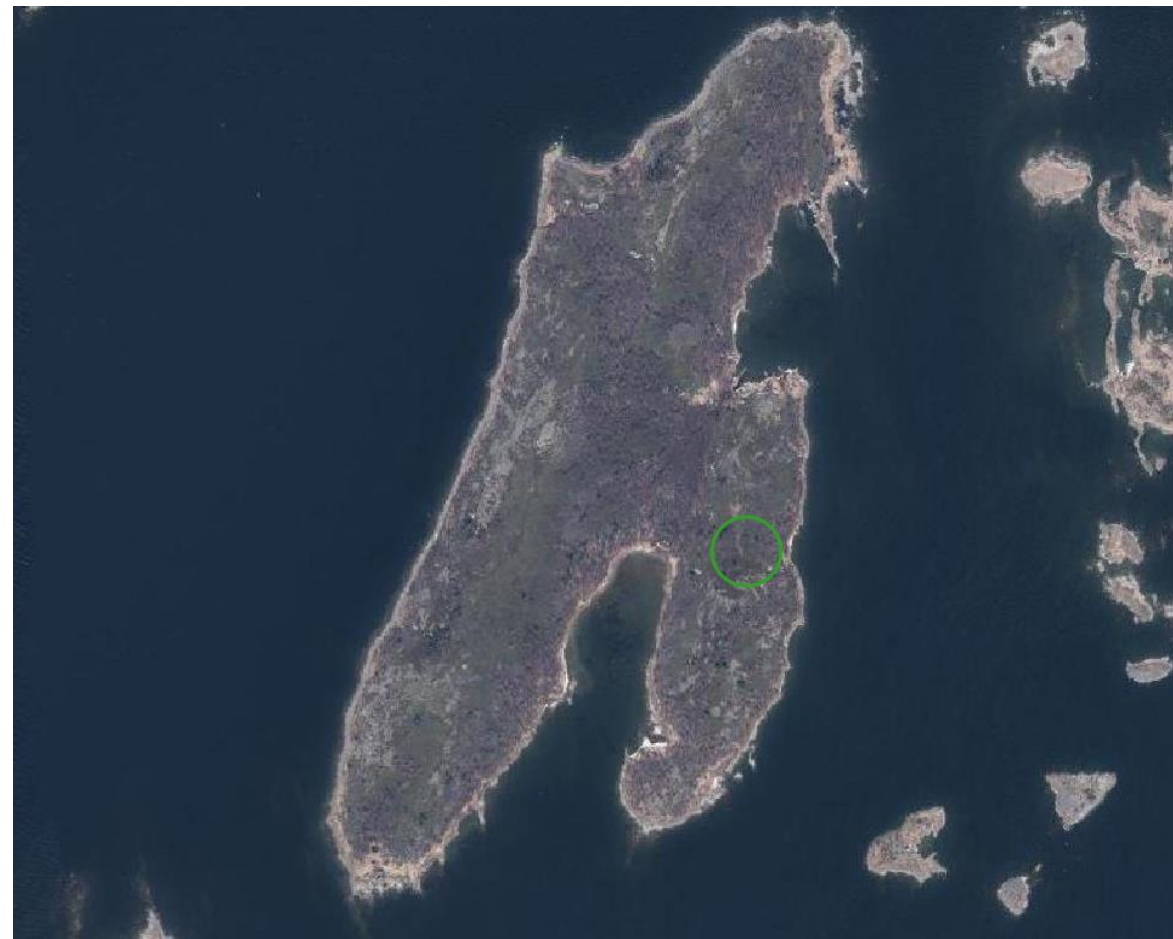
Storskäret

En på landskapsnivå värdefull vårdbiotop har betecknats på östra delen av ön.

- Nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA 2021)
- Bygda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009)
- Världarv (UNESCO)

Området på bakgrundskartan 2025 (© LMV).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV). Vårdbiotopens läge visas med grön ring.

Rekommendationer

Områdesanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att områdets kulturpåverkade naturvärden och biologiska mångfald främjas. Vid användning av området måste det säkerställas att kultur- och naturarvet bevarar sina värden.

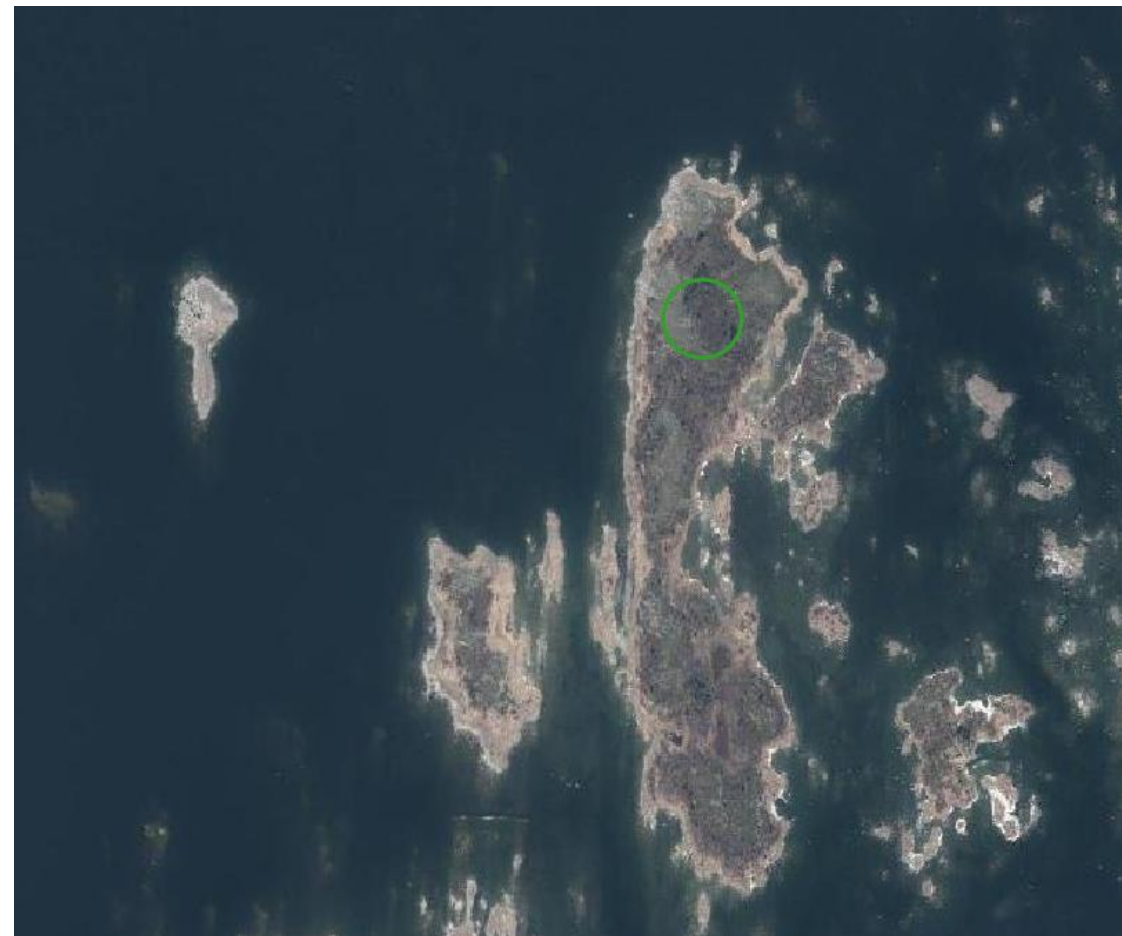
Långa Gåsgrund

En på landskapsnivå värdefull vårdbiotop har betecknats på norra delen av ön.

- Nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA 2021)
- Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009)
- Världarv (UNESCO)

Området på bakgrundskartan 2025 (© LMV).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV). Vårdbiotopens läge visas med grön ring.

Rekommendationer

Områdesanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att områdets kulturpåverkade naturvärden och biologiska mångfald främjas. Vid användning av området måste det säkerställas att kultur- och naturarvet bevarar sina värden.

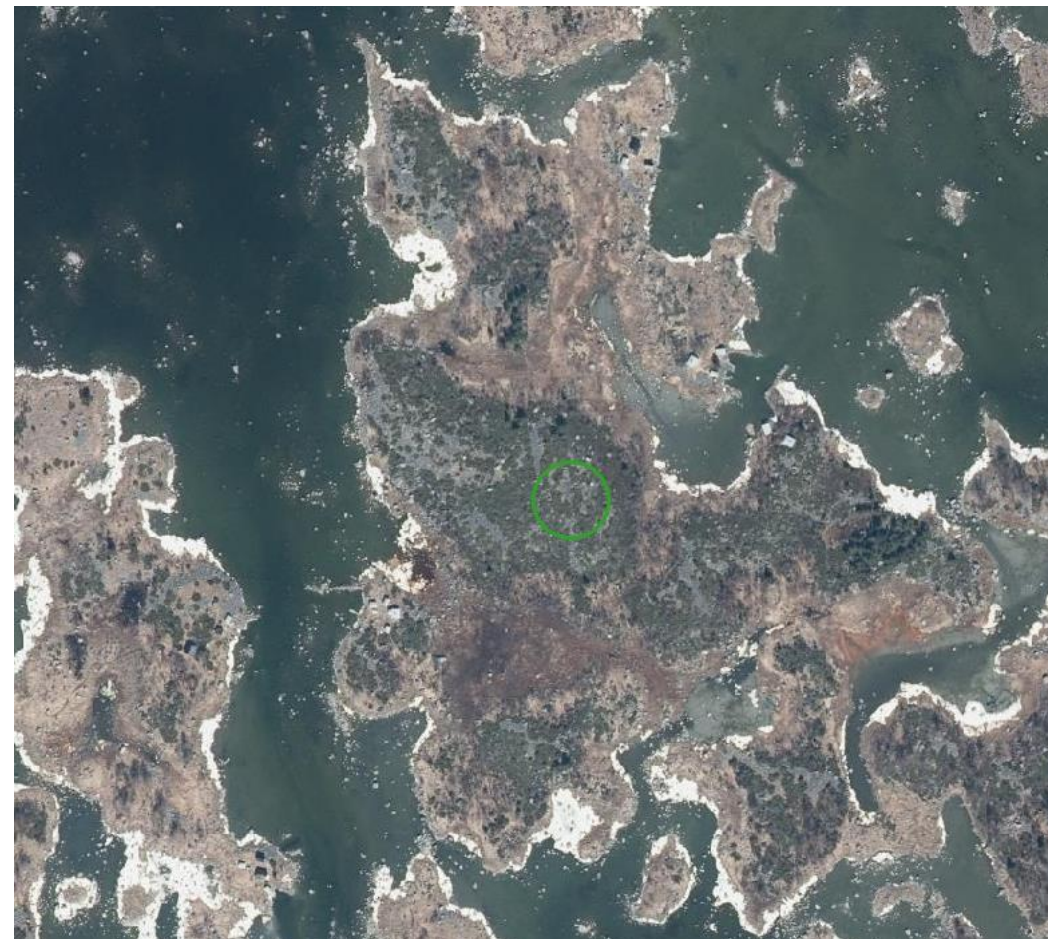
Nörrstenarna

En på landskapsnivå värdefull vårdbiotop har betecknats på norra delen av Huslandet, som hör till ögruppen Nörrstenarna.

- Nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA 2021)
- Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009)
- Vårdlarv (UNESCO)

Området på bakgrundskartan 2025 (© LMV).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV). Vårdbiotopens läge visas med grön ring.

Rekommendationer

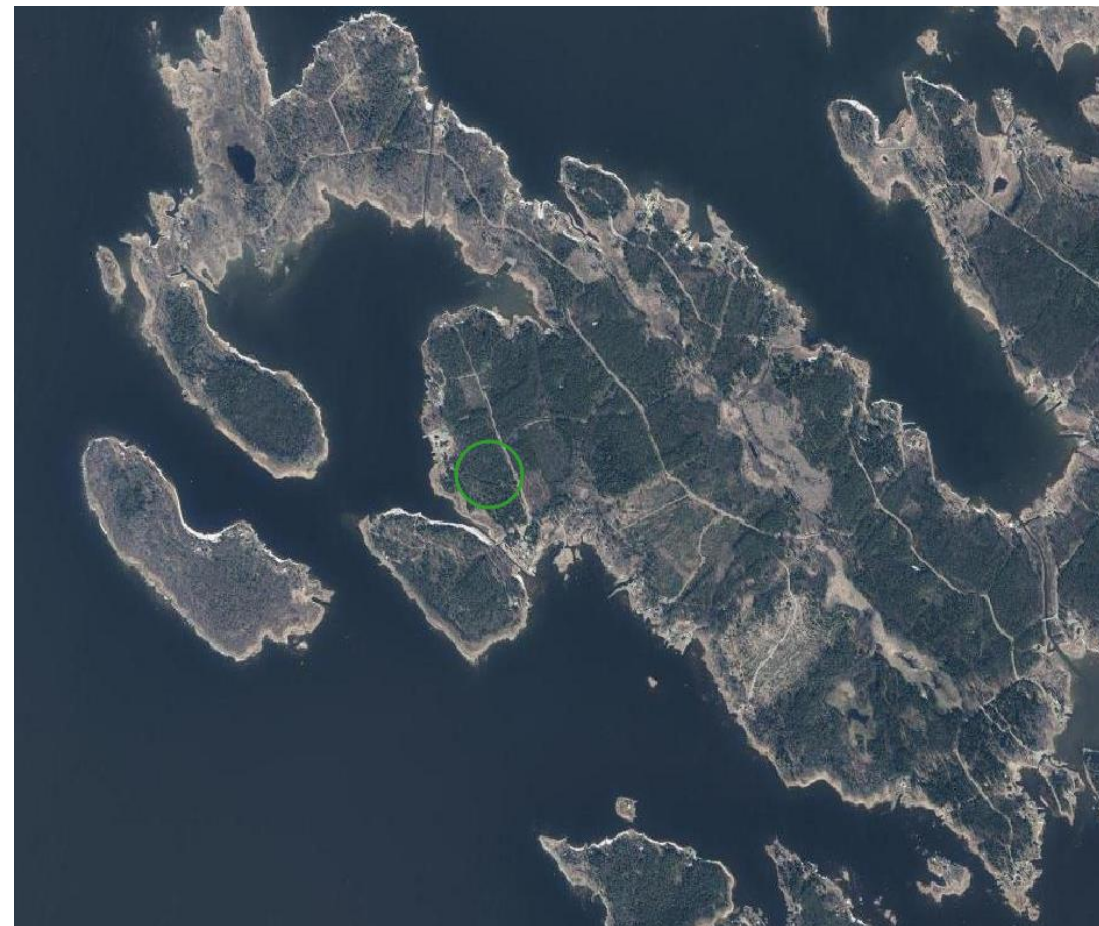
Områdesanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att områdets kulturpåverkade naturvärden och biologiska mångfald främjas. Vid användning av området måste det säkerställas att kultur- och naturarvet bevarar sina värden.

Skäribete Skinnarslandet

En på landskapsnivå värdefull vårdbiotop har betecknats på västra delen av ön.

Området på bakgrundskartan 2026 (© LMV).

Området på en flygbild från 2024 (Ortofoto © LMV). Vårdbiotopens läge visas med grön ring.

Rekommendationer

Områdesanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att områdets kulturpåverkade naturvärden och biologiska mångfald främjas. Vid användning av området måste det säkerställas att kultur- och naturarvet bevarar sina värden.

Arbetsprogram

Sammanfattning av arbetsprogrammet

Inventeringen inleddes med ett arbetsprogram som godkändes av kommunen, NTM-centralen och Österbottens museum. Området är indelat i två helheter: yttre skärgården och inre skärgården.

Yttre skärgården

- I arbetsprogrammet föreslogs att terränginspektioner inte skulle göras i yttre skärgården. Det finns gott om källmaterial om yttre skärgården, eftersom UNESCO- och VAMA-områdena täcker dessa områden och har varit föremål för omfattande forskning. I yttre skärgården har också de viktigaste objekten i den byggda kulturmiljön av riksintresse (RKY) redan lokaliserats. På grundval av befintlig information kan vi avgränsa större kulturmiljöhelheter såsom Storskäret, Fäliskäret, Ljusan m.fl. och vid behov ta hänsyn till dem genom särskilda bestämmelser.

Inre skärgården

- Byggbeståndet på innerskärgården är inte lika väl känt, och bortsett från Bergö har knappt någon allmän information dokumenterats.
- I arbetsprogrammet föreslogs en terrängundersökning av potentiella områden i den inre skärgården och på platser som betecknats i strandgeneralplanen.

Arbetsprogram för byggnadsinventering, inre skärgården

- En kartgranskning sammanställs för att fastställa potentiella områden av byggd kulturmiljö.
 - Kartgranskningen görs genom att jämföra byggnadsregisteruppgifter (byggnader uppförda från 1800-talet till 1960-talet)
 - med Lantmäteriverkets grundkarta från 1970-talet.
 - Potentiella värdeområden och objekt i kulturmiljö avgränsas.

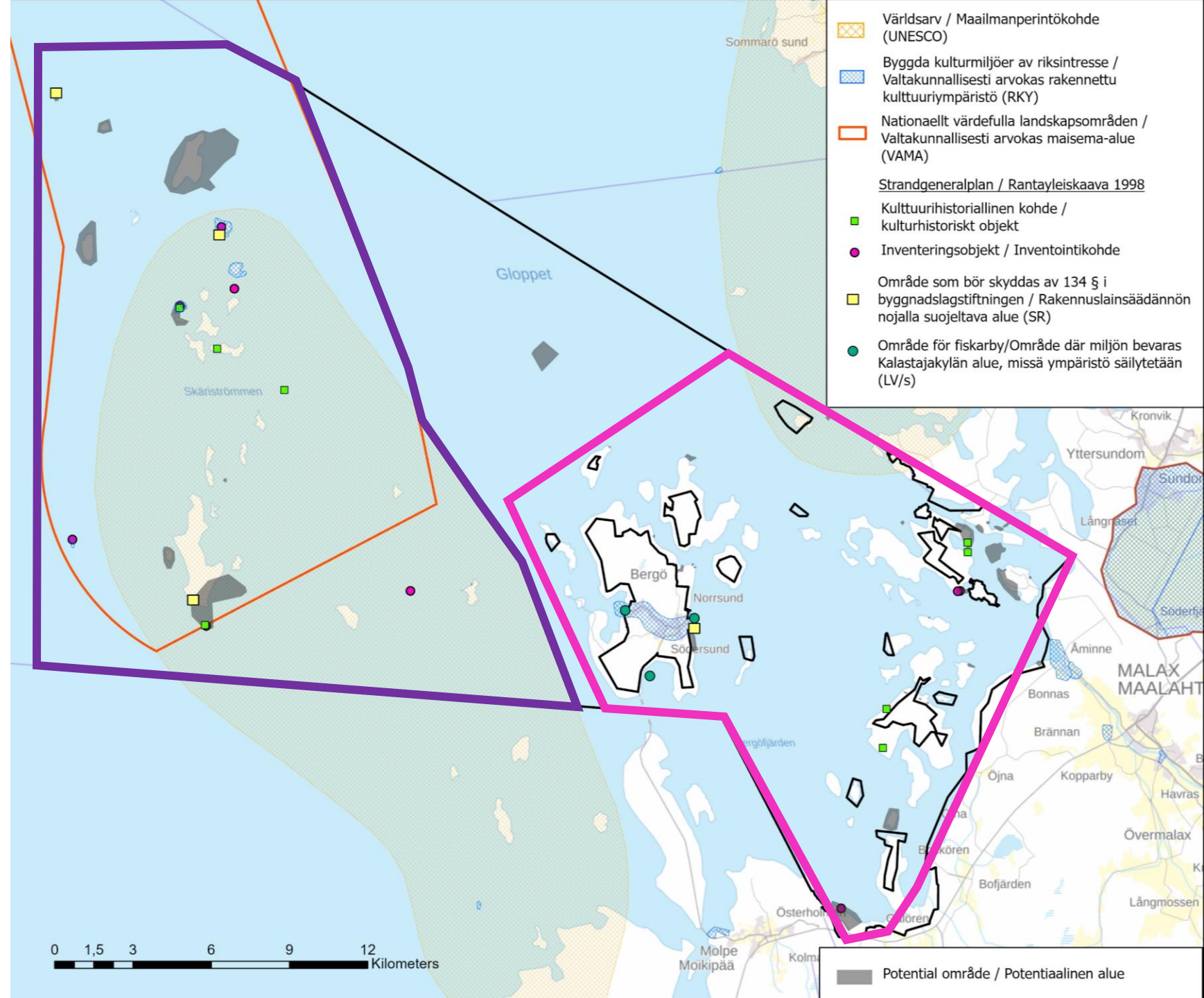
Utgångspunkter för avgränsningarna

- På grundkartan från 1970-talet har man lokaliserat de områden som har det tidigaste byggnadsbeståndet
 - Helheter där flera byggnader från samma epok har bevarats
 - Som enskilda objekt endast objekt som hör till det tidigaste byggnadsbeståndet från 1800-talet och början av 1900-talet
 - Dessutom har enskilda objekt från 1900–1920-talet undersökts på basis av ortobilder (om byggnaden t.ex. ser ut som en gammal villa på basis av takformen)
 - På basis av ortobilder har man också undersökt det omgivande byggnadsbeståndet (om det finns mycket nybygge på gårdsområdet, vilket kan sänka värdet på helheten), t.ex. i byggnadsregistret en byggnad från 1920-talet vars gårdsområde omfattar en stor villahelhet från 2000-talet.
- Resultaten från kartgranskningen kombineras med utgångsmaterialet och åtgärder föreslås.

Arbetsplan

— Det föreslås att befintligt materialet ska utnyttjas. VAMA-RKY-UNESCO täcker en stor del av området. När det gäller potentiella områden finns information till största delen i utgångsmaterialet.

— Det föreslås att objekten i strandgeneralplanen och de potentiella områden som fastställts vid kartgranskningen ska kontrolleras i terrängen.

Områdets utveckling

Områdets historia och utveckling

Området har en stark kulturhistoria med anknytning till marina näringar, som fortfarande syns tydligt vid de mest värdefulla objekten, särskilt i den yttre skärgården. I synnerhet dessa objekt bör lyftas fram och skyddas i området. Fiske och sälfiske har dokumenterats redan på 1300-talet. De enda platserna som fick fast bosättning var runt strandängarna som vuxit fram på områden som höjts ur havet. På 1500-talet fanns det bosättning i fiskarkojor bland annat på Storskäret i Rönnskären samt på Stubben. Dessutom fanns det fiskarsamhällen på Malaxkallan, på Norrkär som fungerade som bas för strömmingsfiske, samt på Mickelsörarna som hade fast bosättning från 1830-talet fram till 1980-talet.

Kulturförändringen är dock också starkt synlig. Under 1950- och 1960-talen var bosättningen på ön fortfarande i viss mån bunden till fisket, men redan i slutet av 1950-talet och på 1960-talet byggdes stugor främst för fritidsbruk. Å andra sidan syns kulturen och utvecklingen inom den s.k. fritidsbebyggelsen tydligare i innerskärgården och Bergö. I området har särskilt småskaliga fritidshus från 1920–1930-talen bevarats. På Bergö finns också för området mer traditionell byggnation. Fast boende hade uppkommit närmast i anslutning till Vägviks hamn. Numera används byggnaderna som fritidsbostäder.

De största förändringarna, särskilt i inre skärgården, har koppling till utvecklingen av infrastrukturen. När man kunde börja åka till öarna längs en väg frigjordes byggandet allt mer för fritidsbruk (mellan 2007 och 2012). Detta gör byggandet på stränderna till en mycket omväxlande tidsmässigt och just större sammanhängande områdeshelheter i anslutning till marina näringar har bevarats. Ofta har gårdsområdena på ett sätt som är typiskt för fritidsbebyggelse kompletterats med ett nytt bygnadsbestånd. Några intakta helheter från samma epok återfinns dock i området.

I och med att stranddetaljplanen färdigställdes 1998 accelererade fritidsbostadsbyggandet ytterligare. Fritidshusen är ofta typiska för sin tid. 2000-talet präglas av moderna fritidshus, ofta med stora glasytor. De nyaste stugorna är ofta svarta.

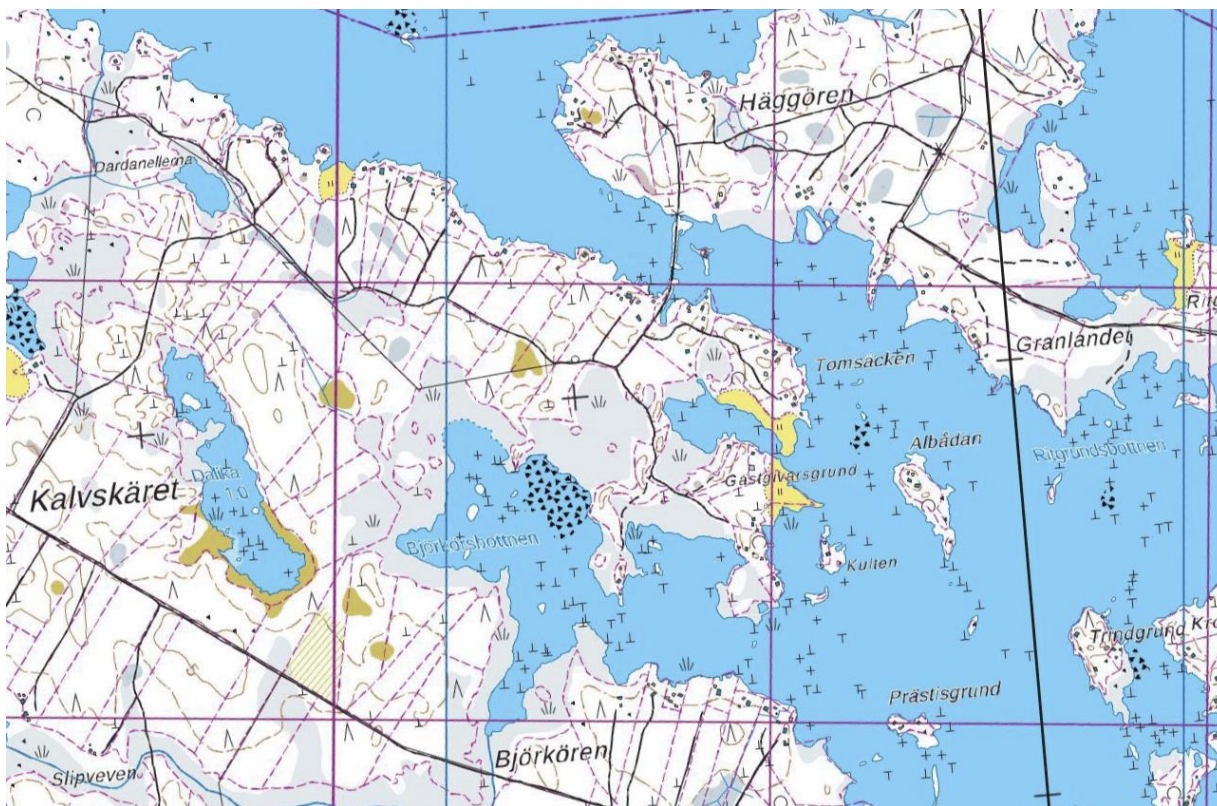

LMV:s grundkarta från 2017. Bilden visar bl.a. Kalvskäret, Långskäret och Svartön.

Områdets utveckling

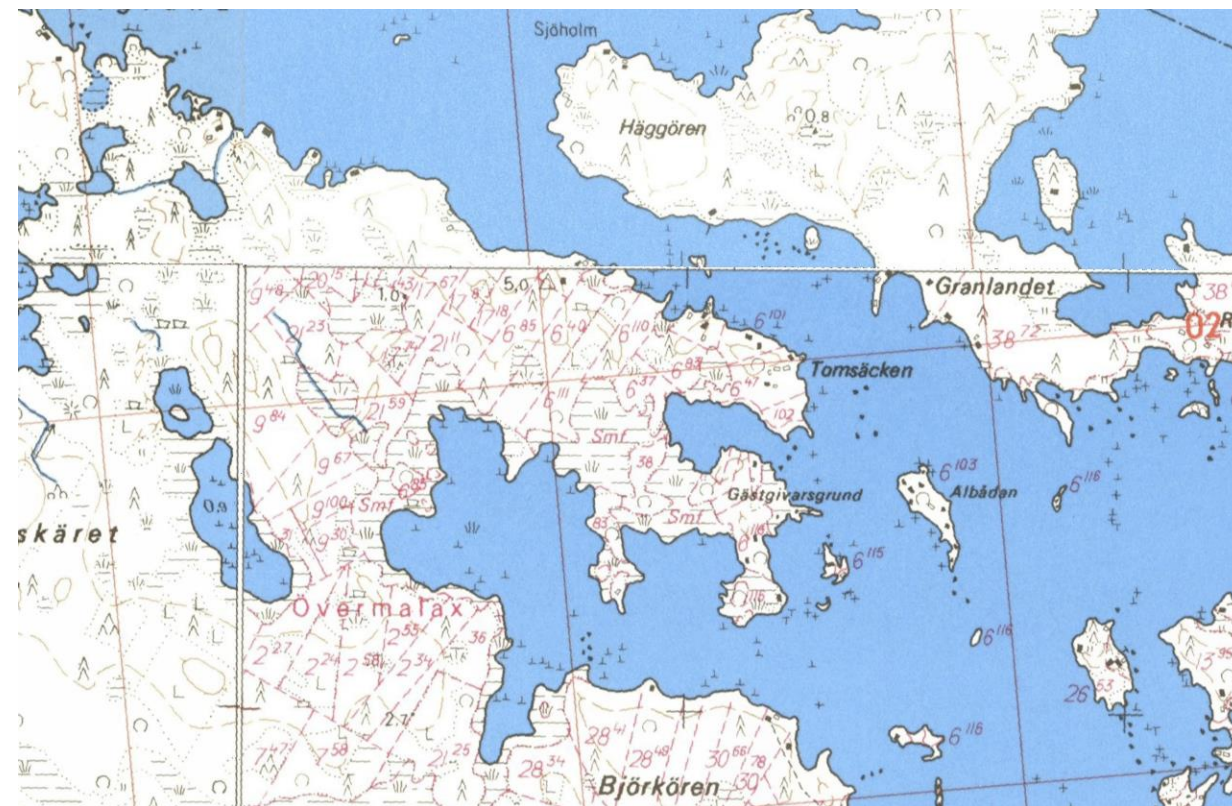
Genom att jämföra kartorna kan man lätt urskilja områden av tidigt byggande och utvecklingen av vägnätet, vilket har gjort strandbygget mer tillgängligt.

LMV:s grundkartor från 2020 och 1970. Bl.a. Kalvskäret, Haggören och Grandlandet.

2020

Ramboll

1970

Områdets utveckling, gamla kartor

På en karta från 1800-talet ser man effekterna av landhöjningen och de största byggnadskoncentrationerna

Gamla kartor 1863 (<https://vanhatkartat.fi/#9.5/65.0088/25.4691>)

Områdets utveckling, gamla kartor

På en början karta från början av 1900-talet ser man effekterna av landhöjningen och de största byggnadskoncentrationerna

1.

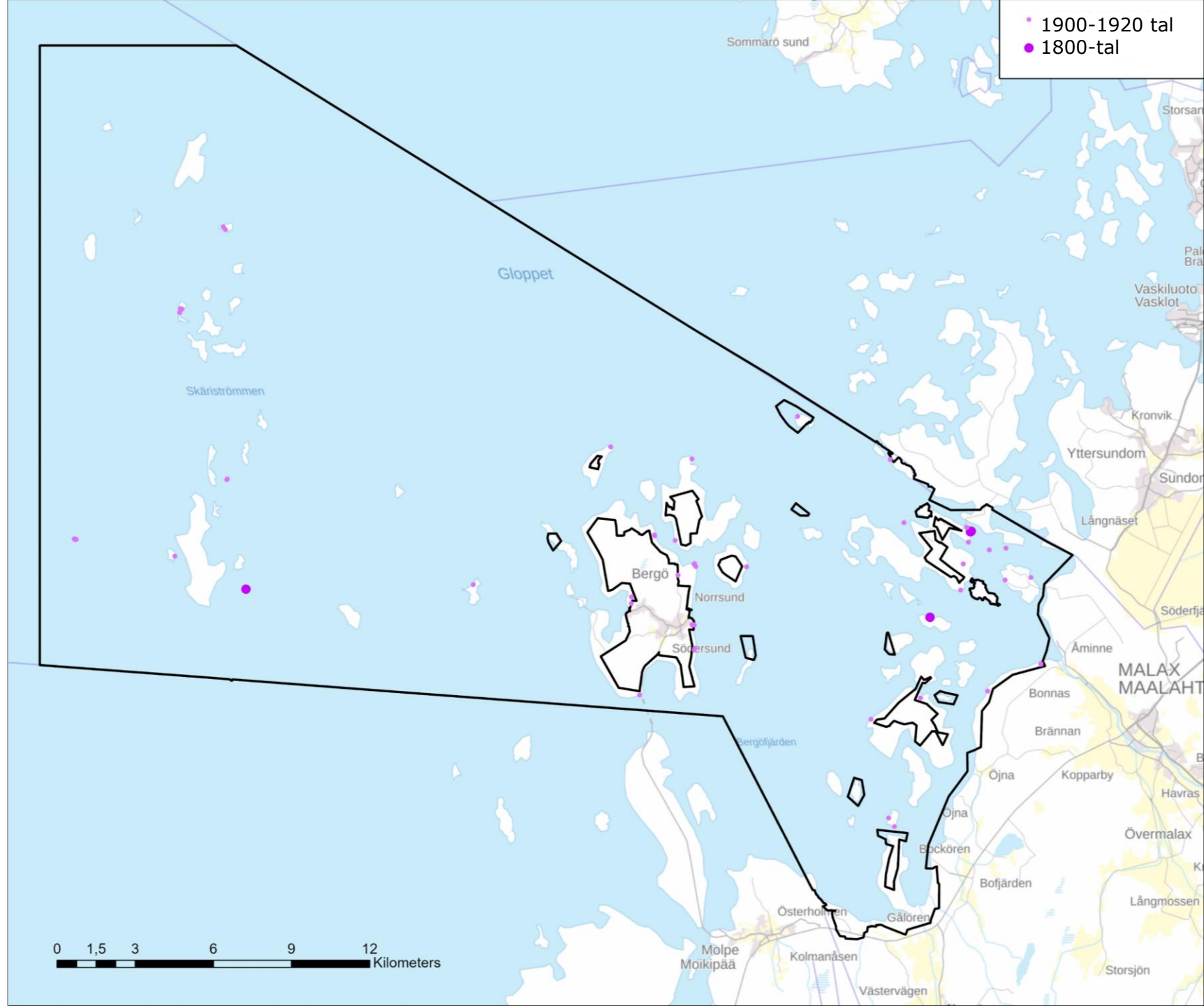
2.

Gamla kartor, ekonomisk karta 1913.

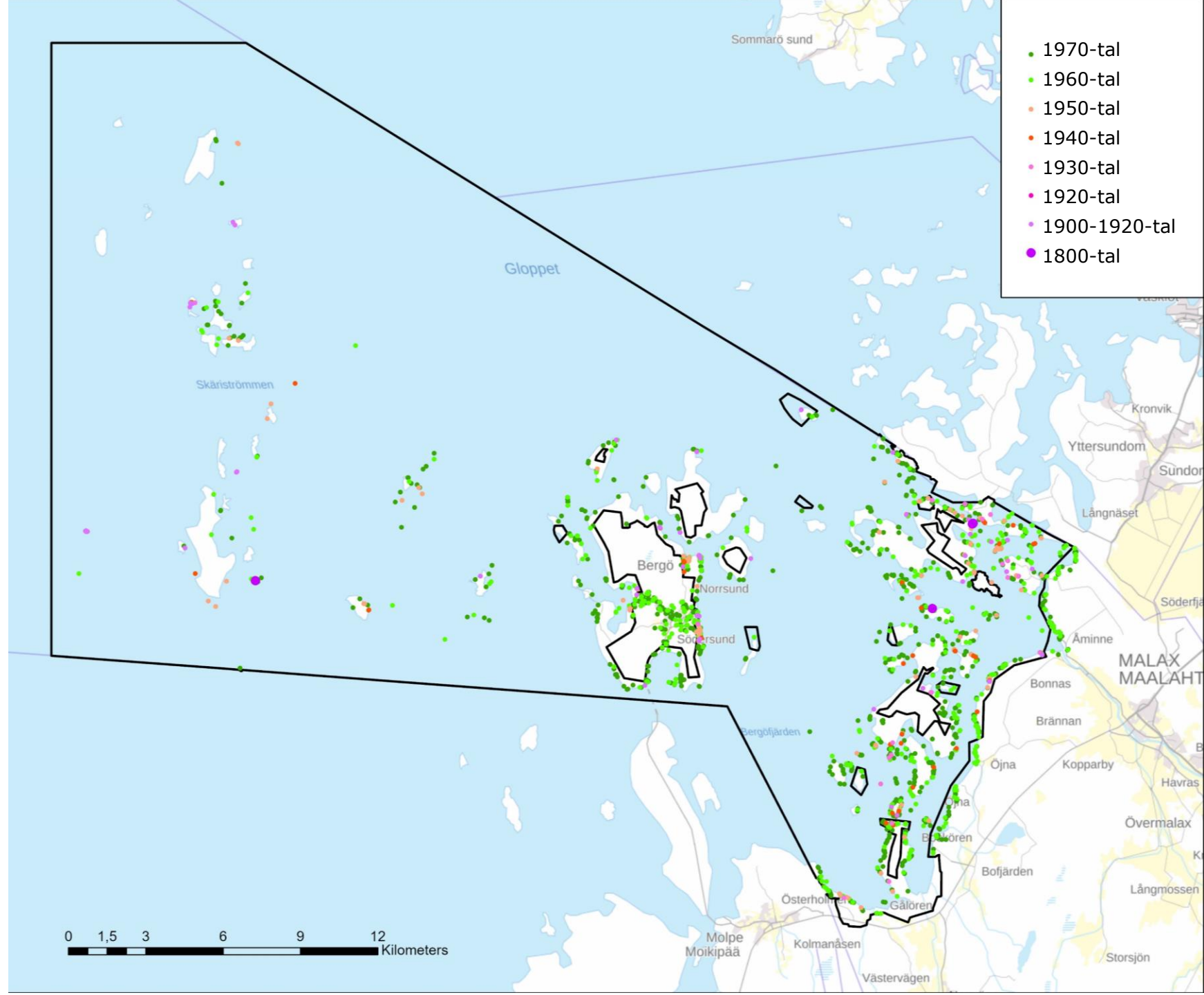
Byggnadsregistret

- Det tidigaste byggandet enligt byggnadsregistret har märkts ut på kartan.
- Tre objekt från 1800-talet och några objekt från början av 1900-talet.
- Få enhetliga områden kan identifieras. Bebyggelsen har varit gles.

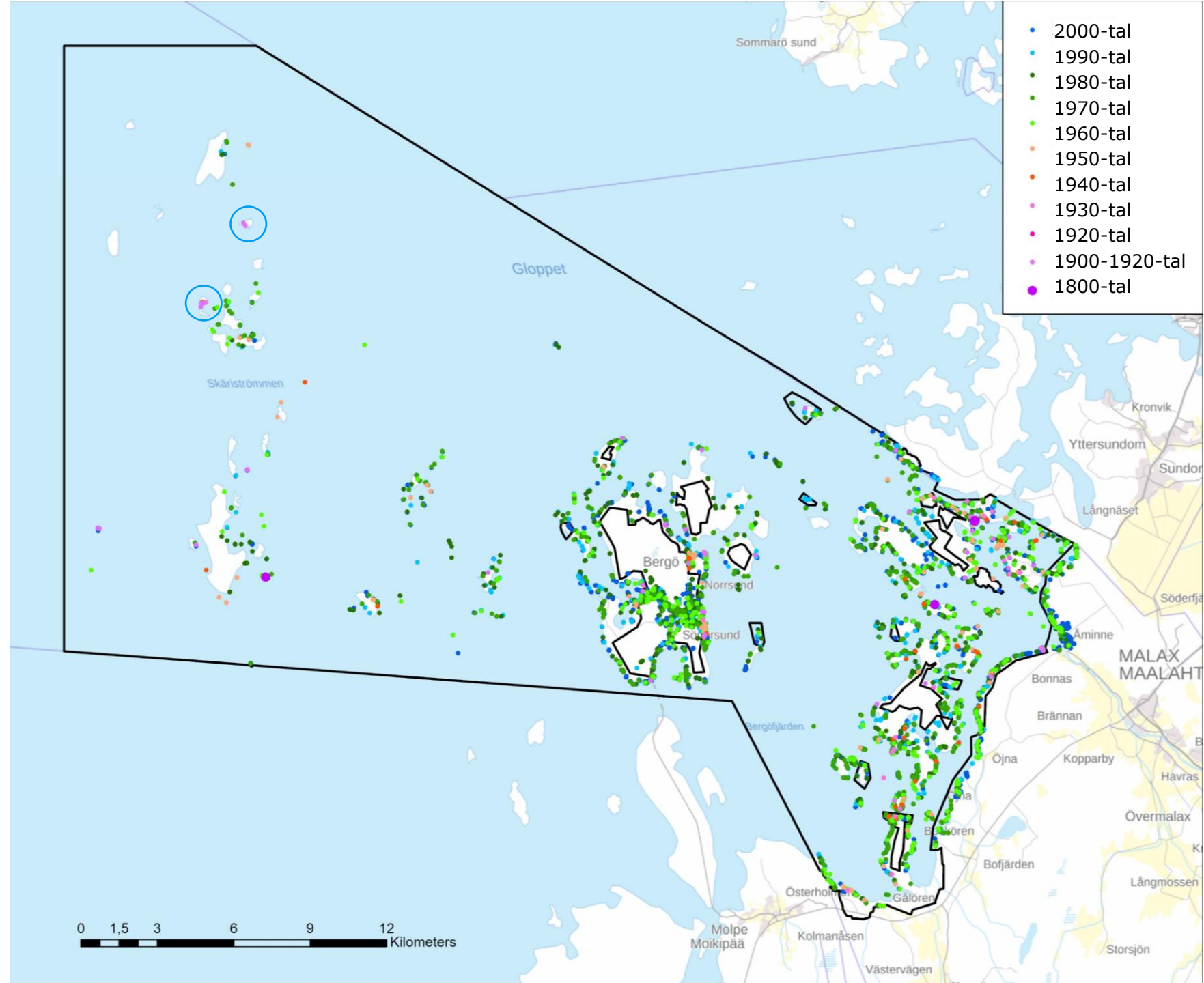
Byggnadsregistret

- Strandbyggandet har accelererat sedan 1960-talet
- I det här området har inga egentliga intakta eller tydliga områdeshelheter bevarats, utan byggandet har förtätats on tonvikten ligger på byggnader som uppförts efter 1960-talet.

Byggnadsregistret

- Vid övergången till 2000-talet är största delen av stränderna bebyggda.
- Helt enhetliga områden finns inte bevarade från tidiga epoker. De bäst bevarade mindre helheterna ligger i yttre skärgården (blå gräns).
- Det bör noteras att uppgifterna i byggnadsregistret kan förvränga helhetsbilden, vilket gör det nödvändigt att jämföra dem med LMV:s grundkartor från 1970-talet.

Villabyggandets historia och marina näringar

Villabebyggelsens utveckling i Finland

Villabebyggelsens historia i Finland kan delas in i tre perioder:

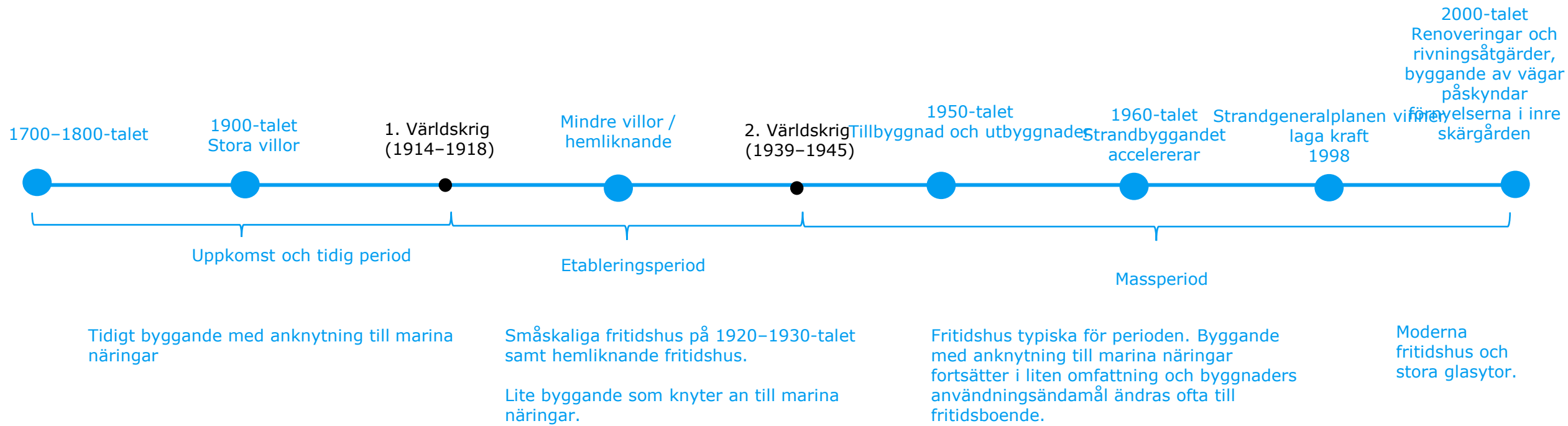
1. Den tidiga perioden inbegriper alla villor som byggdes före första världskriget. Då byggdes stora villor.
2. Den följande perioden kallas etableringsperioden och den fortsatte fram till andra världskriget. Villorna under etableringsperioden var enkla och praktiska, liksom egnahemshus.
3. Den tredje perioden, massperioden, fortsätter än idag.

Till den tidiga periodens villor hör förutom Runsalavillorna i Åbo, Terijokivillorna på Karelska näset och Brändövillorna i Helsingfors också skärgårdsvillorna utanför Vasa, Kristinestad, Nykarleby, Jakobstad och Karleby. Om titeln som Finlands äldsta villa tävlar dock två villor nära Vasa: Villa Grönvik i Iskmo från slutet av 1700-talet samt Reuterholms villa (1799) som numera fungerar som Lillkyro prästgård. Av Roschiers villa från 1828 finns idag endast lusthuset i gustaviansk stil bevarat. Sandviksvillan är från 1840-talet.

Österbotten har således varit en villakulturens föregångare i Finland.

(Österbottens museums utredning om villor i Vasaregionen 2007)

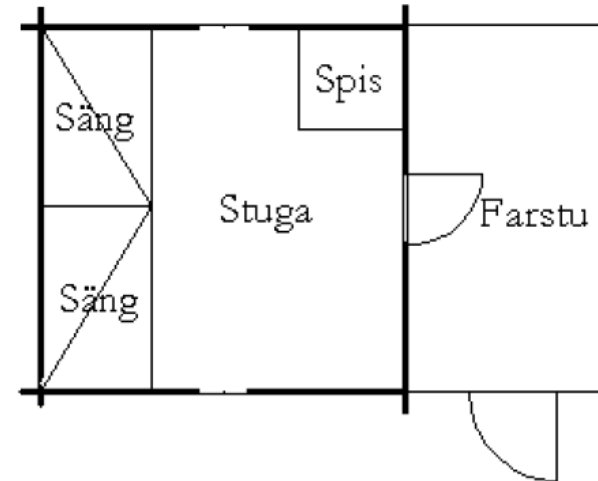
Villabebyggelsens utveckling i Malax inre skärgård

Fiskarbastu

Den traditionella byggnadstypen i yttre skärgården är en fiskarbastu. Byggnaden består nästan alltid av ett fyrkantigt rum med en dörr och en farstu i ena gaveln. På farstun hänger man upp näten. Inredningen består av en grovt byggd spis och en skorsten, en eller flera britsar att sova på och träbänkar att sitta på.

Fiskarbasturna var avsedda för deltidboende under fiskesäsongen. Numera används fiskarbastur mer som fritidsbostäder.

Grundplan för en typisk fiskarbastu i Malax och Korsholms skärgårdar

Principiell planlösning i en fiskarbastu (Skärgårdsrapport 2, Vasa. s. 4).

Konstruktioner för sjöfarten

Kumlar

Kummel är fasta punkter för sjöfart dagtid, ofta vitkalkade högar av uppradade stenar. Kumlar som fungerat som sjömärken nämns redan i vikingarnas sagor och i medeltida källor, så byggnadstiden torde ursprungligen vara förhistorisk. Statens lots- och fyrverk byggde omsorgsfullt hundratals stensättningar längs de finska sjölederna.

Båkar

Båkar är torn av trä eller sten utan ljus. Deras viktigaste uppgift var att visa var en farled in till en stad börjar och var lotsstationen finns. Båkarna på randen mot öppet hav, ofta över 20 meter höga, var anpassade till krävande förhållanden och utgjorde en särpräglad byggnadsgrupp.

Fyrrar

Fyrrar är upplysta sjömärken som underlättar navigeringen av fartyg på öppet hav och hindrar dem från att hamna för nära kusten. Fyrrarna varnar också för grynnor och visar början av viktiga farleder in i skärgården.

Lotsvaktarstugor och lotsstationer

På 1500-talet började man grunda lotshemman som skötte lotsningsskyldigheten i den finska skärgården. Lotsningsuppdragen var länge bisyssla, och lotsarnas utkomst var inriktad på gårdsbruk och fiske. Det finns knappt någon information om var de tidiga lotsarna höll utkik. Det var först i mitten av 1800-talet som man började bygga fler egentliga lotsvaktarstugor. Byggnaderna placerades på höga klippor och uddar. De första lotsvaktarstugorna var små och enkla timmerhus. Med tiden lade man ofta till en andra våning på stugorna, vilket ledde till uppkomsten av speciella, smala och höga byggnader. Ett annat viktigt drag är utkik på takåsen. Under 1800- och 1900-talen blev de allt vanligare, samtidigt som jourhavande lotsarna fick tillgång till teleskop. Eftersom männen stannade vid vaktstugorna endast under sina jourer, bevarades byggnaderna länge i sin enkla form. Under 1950- och 1960-talen uppfördes lotsstationer som baspunkter för arbetsskiften; byggnader som liknade höghus, där ett kontrollrum med stora fönster vanligtvis låg ovanpå bostadsutrymmena.

Ledfyrrar och fyrvaktarbostäder

Ledfyrrer gjorde det möjligt att navigera i mörker på de slingrande farlederna i skärgården. De tidiga ledfyrrarna var osäkra i driften och en yrkesgrupp av ledfyrvaktare uppkom. Staten byggde bostäder för ledfyrvaktare i huvudsyssla. Utifrån dessa bostäder gjorde de underhålls- och kontrollbesök i fyrrarna inom sitt ansvarsområde.

Rönnskärs båk är Vasa stads kännetecken ut mot havet. Den har visat sjöfarare vägen till staden sedan 1784.

Grupp av kumlar på Rönnskär ger struktur åt sjölandskapet.

Fyren på Lillsanden. (Finna, Museiverket Nyman H. 1999)

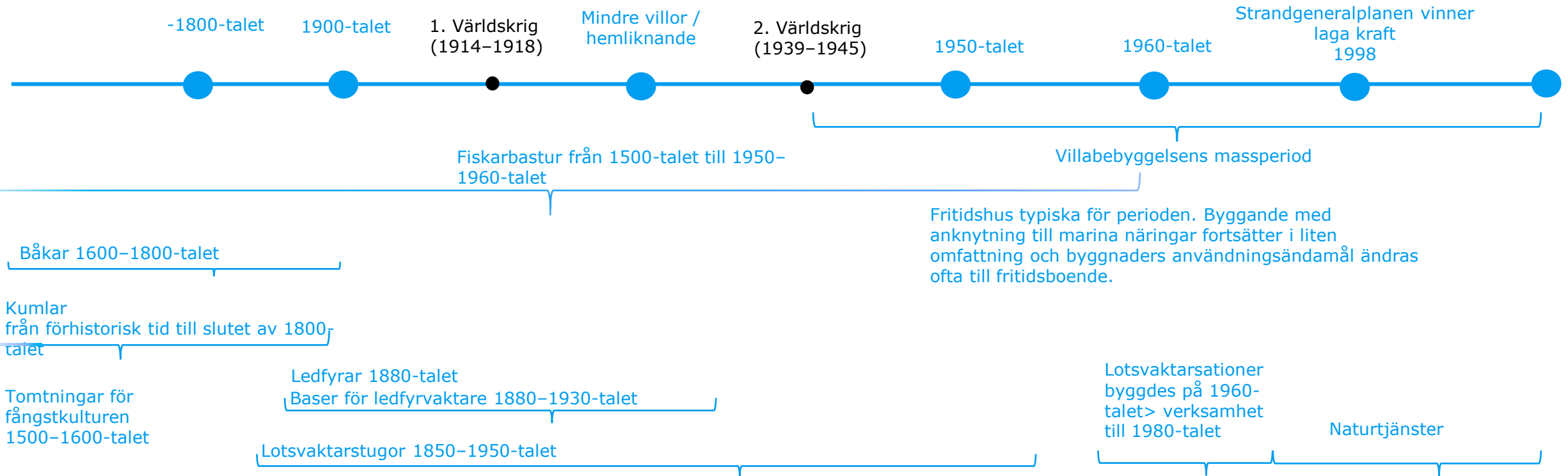
På Strömningsbådans fyrsamhälle bodde man tätt in till varandra, och att bevara grannsämjan var av största vikt.

Två fyrvaktarfamiljer bodde vägg i vägg i fyrvaktsbostäder på den avsidat liggande ön Lillsand i södra delen av Kvarken. Närmaste Ledfyr som hörde till fyrrpersonalens ansvarsområde skyttade fram mellan tjänstebyggnaderna

Ovan sjöfartsbyggnader. (Nyman. H. Meriväylien rakennusperintö. 2009)

Utvecklingen av byggandet i Malax yttre skärgård

Byggnadsinventering, inre skärgården

Inventeringsrapport

Denna byggnadsinventering har utarbetats av arkitekt Stina Karhunmaa och byggnadsarkitekt Tanja Tarkkanen vid Ramboll Finland Oy.

Terrängbesök förrättades 21.10.2025, 13–14.11.2025, varvid man fotograferade byggnadsbeståndet och utsåg vilka objekt som skulle inventeras. Inventeringen har utarbetats i enlighet med arbetsprogrammet (beskrivning på sidan 26) som godkänts av NTM-centralen, det regionala ansvarsmuseet och beställaren. Alla inventeringsobjekt är byggda från 1950-talet eller tidigare. Största delen av byggnadsbeståndet från 1950-talet är typiska små fritids- eller gårdshus som inte har några kulturhistoriska värden i egenskap av enskilda byggnader och som därför skulle förutsätta skydd. På grund av detta har inte alla enskilda objekt från 1950-talet kontrollerats i terrängen. Däremot har alla objekt från 1940-talet och äldre objekt beaktats och kontrollerats på basis av utgångsdata.

I bakgrundsarbetet ingick en genomgång av de utgångsdata och kartor som finns över området. Byggnadstidpunkterna erhöles från kommunen. En byggnadsinventering gjordes i området inför utarbetandet av den gällande planen åren 1994–1995 och ett antal objekt beaktades med planbeteckningar. Grunden för valet av objekt är oklar. Man känner till åtta platser som inventerades av Tiina Sjögren i samband med Malax kulturmiljöprogram år 2012.

Av de undersökta byggnaderna har inventeringskort sammanställts och bifogats denna rapport (bilaga 1). Preliminära värden har fastställts av byggnadsarkitekt Tanja Tarkkanen och arkitekt Stina Karhunmaa.

Förhandlingar om värderingen av byggnaderna ägde rum 2.3.2026 och 6.3.2026.

Strand på Svartön.

Sammanfattning av inventeringen

42 objekt (1–26 och 28–43) inventerades i området. De viktigaste objekten är belägna inom RKY-området i Bergö skärgård: Perisgrunds gårdsområde och hamnområden.

På det hela taget är byggnadsbeståndet mycket varierat och inga enhetliga områdeshelheter uppkommer. Äldre byggnation finns dock lyckligtvis kvar och en del byggnader har jämförelsevis väl bevarat sitt tidiga yttre. Gårdsområdena har också ofta kompletterats med ett nyare byggnadsbestånd, varvid det äldre byggnadsbeståndet ofta fått en sekundär roll. I den inre skärgården bildades gårdsområden i synnerhet kring små jugendinfluerade fritidsbostäder på 1930-talet (t.ex. objekt 8, 11 och 18). Det fanns också en del småskaliga byggnader av typen fiskarbastu (t.ex. objekt 12 och 15). Under 1930- och 1940-talen fanns också en annan något större traditionell byggnadstyp (t.ex. objekt 9, 10 och 19). I anslutning till hamnen i Vägvik finns traditionell fast bebyggelse sedan början av 1900-talet.

På Bergö dokumenterades återigen stora kustösterbottniska gårdar och villor, som objekt 31 och 38, men också byggnader i traditionell allmogestil som är typisk för Malax (t.ex. objekt 39, 40). På Bergö, med undantag av RKY-områdena, låg de finaste områdena och helheterna på Galören långt borta från Bergö centrum. Här fanns två traditionella bostäder från 1800- och 1900-talet i en stenig och karg skärgårdsmiljö. Byggnadernas läge tyder på att deras historia har att göra med de marina näringarna i området.

Det rekommenderas att Vägviks hamnområde och den därtill hörande bebyggelsen ska beaktas i planen som ett objekt med värdefull bybild.

På de följande sidorna ges en sammanställning av byggnadsinventeringen. Byggnadsinventeringskortet finns i bilaga 1 till denna rapport.

Objekt 8, 11 och 18.

Objekt 12 och 15.

Objekt 9.

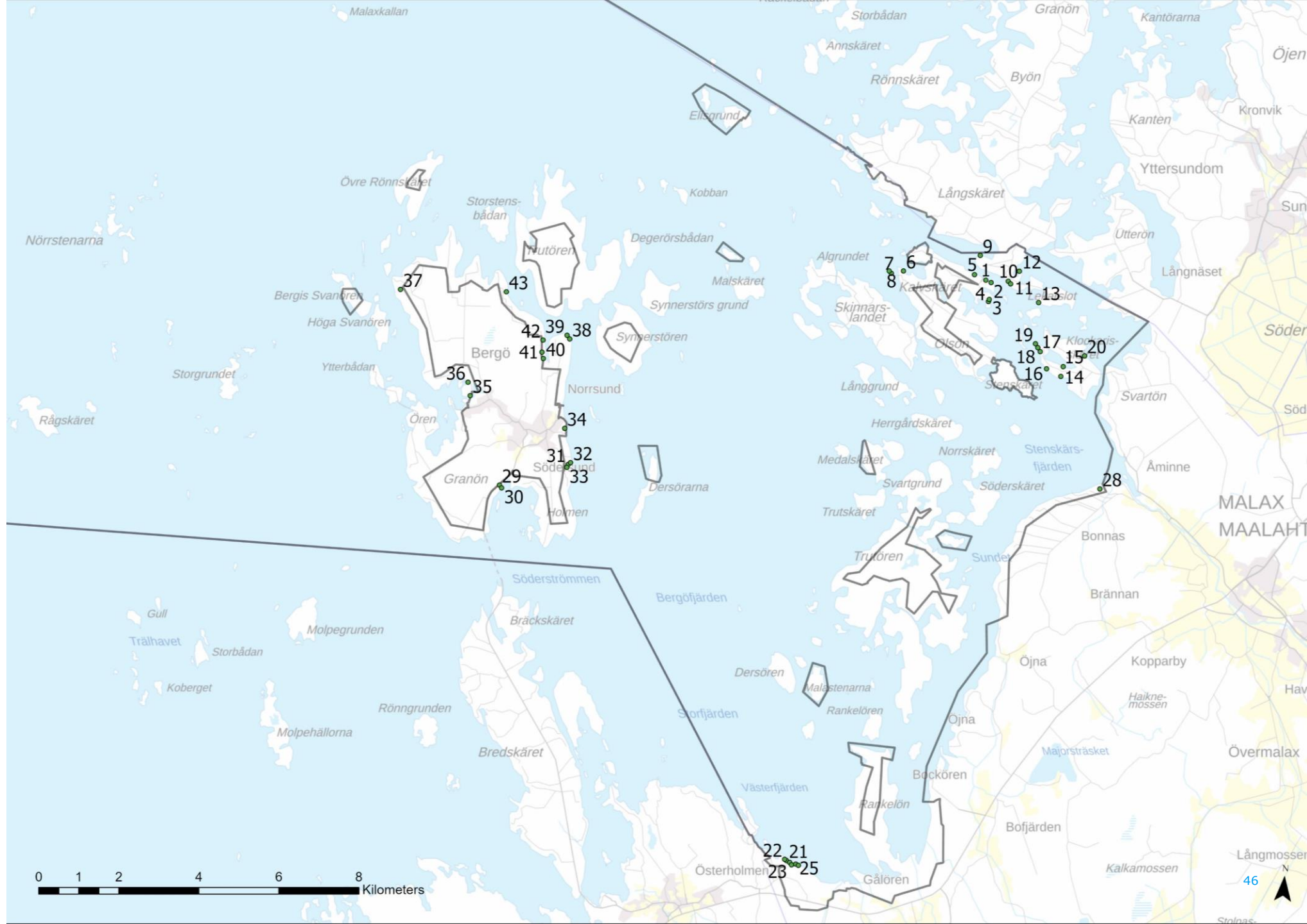
Objekt 38.

Objekt 39.

Objekt 40.

Objekt

Värderingsgrunder

Vid värderingen har tillämpats de grunder som räknas upp i 8 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010):

1. byggnaden är sällsynt eller unik (**raritet**); objektet/området är unikt eller en sällsynt företrädare för sin typ
2. byggnaden i historiskt avseende är typisk för området (**typisk karaktär**); objektet/området är på grund av geografiska eller kulturella omständigheter eller naturförhållanden typiskt för området.
3. byggnaden har typiska drag som avspeglar ett visst område eller en viss tid (**representativitet**); objektet/området företräder en byggnadstyp som är typisk för sin tid eller sitt område.
4. byggnadens ursprungliga eller därmed jämförbara användning, byggnadssätt, arkitektur eller stil framträder och fortbestår (**autenticitet**);
5. byggnaden är av betydelse som vittnesbörd om en historisk händelse eller företeelse eller som ett sådant exempel som beskriver och ökar kunskapen om händelsen eller företeelsen (**historiskt bevisvärde**), eller
6. olika konstruktioner, material och stilar som avspeglar den historia och kontinuitet som hänför sig till byggnaden, byggnadsvärden och byggnadens användning är synliga på byggnaden (**historiska skikt**).

Värdeklassificering

Följande definitioner har tillämpats vid värdeklassificeringen av byggnaderna:

Byggnadshistorisk: byggnadshistoriska värden antyder byggnadens arkitektoniska och tekniska betydelse. Värderingarna kan vara arkitektoniska, vilket innebär att byggnaden är renodlad och att den arkitektoniska stilen representeras, eller byggnadstraditioner, vilket innebär typisk representativitet för en viss tidsperiod eller ett visst område. Byggnadstekniska värden hänvisar till fastighetsteknikens betydelse; har man i byggnaden använt tekniskt intressanta lösningar som är nya eller unika under sin tid.

Landskapsmässiga värden: Gårdsområdet bildar en landskapsmässig helhet och utgör i sig miljömässiga och landskapsmässiga värden eller gårdsområdet är en landskapsmässigt eller stadsbildsmässigt betydande del av miljöhelheten som syns väl i sin omgivning.

Historiska värden: bebyggelsehistoriskt värdefull, socialhistoriskt värdefull eller värdefull med hänsyn till industri-, handels-, trafik-, bildnings-, ideologi-, person-, planläggnings-, besittnings- eller socialhistoria.

Sammanfattning av inventeringen

B = Byggnadshistoriskt värdefull

H = Historiskt värdefull

L = Landskapsmässigt värdefull

	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
	1. Tomsäcksvägen 13	Fritidshus, (1) år 1920 (2) år 1950 (3) decennieskiftet 1800–1900 (byg.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnader beaktas/skyddas i planen som en helhet. Byggandets småskaliga utförande bör uppmärksammas och byggnaderna bör repareras på ett sätt som bevarar och återställer deras värden.
	2. Tomsäcksvägen 23	Gårdsbyggnad 1950-talet	x	x		Förutsätter inget skydd.
	3. Gästgivargrundsvägen	Gårdsbyggnad från decennieskiftet 1800–1900	x	x	x	Det rekommenderas att den äldre byggnaden ska skyddas i planen. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
	4. Gästgivargrundsvägen 51	Fritidshus början av 1900-talet	x			Eftersom gårdsområdet inte har bevarats i sin helhet, kräver inte byggnaden i sig något skydd. Det rekommenderas dock att byggnaden ska bevaras och att reparationerna ska återställa byggnadens värden.
	5. Algrundsvägen 154	Fritidshus, (1) år 1958 (2) år 1928 (bygg.reg.)				Förutsätter inget skydd.
	6. Storstensgrundsvägen 78	Fritidshus 1920–1930-talet Bastu och andra gårdsbyggnader från 1920–1930-talet	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet och dess ursprungliga gårdsbyggnader ska skyddas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.

B = Byggnadshistoriskt värdefull
H = Historiskt värdefull
L = Landskapsmässigt värdefull

Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer	
		B	H	M		
	7. Storstensgrunds-vägen 71 a	Fritidshus början av 1900-talet	x	x		Förutsätter inget skydd.
	8. Storstensgrunds-vägen 71 B	Fritidshus år 1936 (b.reg.) Små gårdsbyggnader	x	x		Det rekommenderas att gårdsområdet ska skyddas. Reparationer ska utföras så att de bevarar byggnadernas kulturhistoriska värdefulla karaktär.
	9. Haggörsvägen 14	Fritidshus år 1933 (b.reg.) Båthus år 1937	x	x		Gårdsområdet som helhet bedöms inte ha sådana kulturhistoriska värden som skulle förutsätta skydd. Det rekommenderas att fritidshuset från 1930-talet ska bevaras som ett exempel på det tidiga byggandet i området.
	10. Gästgivargrunds-vägen 51	Fritidshus 1948 (b.reg.)	x			Förutsätter inget skydd.
	11. Leikarslotvägen 104 b	Fritidshus 1930–1940-talet Gäststuga 1930–1940-talet	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet samt byggnaderna från 1930–1940-talet ska bevaras. Skalan bör beaktas och reparationer bör vara sådana som bevarar det ursprungliga värdet.
	12. Leikarslotvägen	Fritidshus år 1937 (b.reg.)	x	x		Gårdsområdet som helhet bedöms inte ha sådana kulturhistoriska värden som skulle förutsätta skydd. Det rekommenderas att fritidshuset från 1930-talet ska bevaras som ett exempel på det tidiga byggandet i området.

B = Byggnadshistoriskt värdefull
H = Historiskt värdefull
L = Landskapsmässigt värdefull

Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer	
		B	H	M		
	13. Leikarslotvägen 216 b	Fritidshus år 1927 (b.reg.)	x			Byggnaden bedöms inte ha sådana kulturhistoriska värden som skulle förutsätta skydd.
	14. Fjärdsvägen 59a	Fritidshus ca 1930-talet				Byggnaden eller gårdsområdet bedöms inte ha sådana kulturhistoriska värden som skulle förutsätta skydd.
 	15. Fjärdsvägen 59 b	Fritidshus år 1935 (b.reg.) Gårdsbyggnad samma epok	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnader ska skyddas/beaktas i planen. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
	16. Fjärdsvägen 95 b	Fritidshus år 1937 (b.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att byggnaden skyddas som ett exempel på byggande under villabosättningens etableringsfas.
 	17. Fjärdsvägen 139a	Fritidshus 1930-talet Bod ca 1800-talet	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med stengärdesgårdar och byggnader ska skyddas som ett exempel på det tidiga, småskaliga byggandet i området. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
 	18. Fjärdsvägen 155b	Fritidshus från 1934 Gårdbyggnad/bod samma epok	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med stengärdesgårdar och byggnader ska skyddas som ett exempel på det tidiga, småskaliga byggandet i området. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.

B = Byggnadshistoriskt värdefull
H = Historiskt värdefull
L = Landskapsmässigt värdefull

	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
	19. Fjärdsvägen 163	Fritidshus år 1928 (b.reg.) Båthus	x	x		Förutsätter inget skydd.
	20. Granösvägen 80	Fritidshus år 1920 (b.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med originalbyggnaderna (fritidshuset och gårdsbyggnaden från 1920-talet) ska skyddas som ett exempel på ett tidigt fritidsbebyggelse i området. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
	21. Vägsvägen 145a	Bostadshus början av 1900-talet Gårdsbyggnader från samma tid och från 1940–1950-talet	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med gårdsbyggnader ska skyddas som ett exempel på det tidiga byggandet i området. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
	22. Vägsvägen 145 b	Byggnaden 1950-talet				Gårdsbyggnaden har inga sådana värden som skulle förutsätta skydd, men en byggplats i närheten av hamnen bör tas i beaktande i en eventuell områdeshelhet.
 Ramboll	23. Varvsvägen 11	Bostadsbyggnad början av 1900-talet Gårdsbyggnad samma epok	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnader ska skyddas som ett exempel på det tidiga byggandet i området. För huvudbyggnaden rekommenderas reparationer som återställer värdena.

B = Byggnadshistoriskt värdefull

H = Historiskt värdefull

L = Landskapsmässigt värdefull

Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
		B	H	M	
 <p>24. Varvsvägen 14</p>	Bostadshus (1) 1920-talet Bostadshus (2) 1937 (b.reg.)	x -	x x	x x	Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnaderna 1 och 2 ska skyddas/beaktas exempel på det tidiga byggandet i området. För huvudbyggnaden (1 och 2) rekommenderas reparationer som återställer värdena.
 <p>25. Varvsvägen 25</p>	Bostadshus slutet av 1800-talet	x	x	x	Det rekommenderas att byggnaden skyddas/beaktas som ett exempel på det tidiga byggandet i området. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena
 <p>26. Varvsvägen 27</p>	Bostadshus början av 1900-talet	x	x	x	Det rekommenderas att byggnaden skyddas/beaktas som ett exempel på det tidiga byggandet i området. För bostadshuset rekommenderas reparationer som återställer värdena.
 <p>28. Skathagavägen 49</p>	Fritidshus år 1907 (b.reg.) Gårdsbyggnad år 1910	x	x	x	Det rekommenderas att byggnaderna ska skyddas/beaktas som ett exempel på det tidiga byggandet i område. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.

B = Byggnadshistoriskt värdefull

H = Historiskt värdefull

L = Landskapsmässigt värdefull

Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
		B	H	M	
 <p>29. Bergövägen 136</p>	Bostadsbyggnad och gårdsbyggnad år 1939 (b.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnader ska skyddas/beaktas som ett exempel på det tidiga byggandet i området. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till/återställer de ursprungliga värdena.
 <p>30. Bergövägen, Båodåddin</p>	Gammal hamn/båtplats	x	x	x	Det rekommenderas att det gamla hamnområdet ska skyddas/beaktas som ett exempel på den tidiga hamnverksamheten i området. Vid kompletteringsbyggande ska skalan och områdets kulturhistoriska värden beaktas.
 <p>31. Dyviksvägen 57b</p>	Bostadshus 1906 (b.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet och bostadshuset ska skyddas i planen som ett exempel på det tidiga byggandet i området. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
 <p>32. Dyviksvägen 57c</p>	Fritidshus 1946 (bygg.reg.)	x			Byggnaderna har inga sådana byggnadshistoriska värden som skulle förutsätta skydd.
 <p>33. Dyviksvägen 57a</p>	Bostadshus 1928 (b.reg.)				Förutsätter inget skydd. För bostadshuset rekommenderas återställande reparationer.
 <p>34. Perisgrundvägen 84 a-b</p>	Fritidshus (1) 1918 (b.reg.) Fritidshus (2) 1900 (b.reg.) Båthus (3) 1924 (b.reg) och bastu (4)	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med stengärdsgårdar och byggnader ska skyddas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena. Stengärdsgården och vägen ska också beaktas i helheten.

B = Byggnadshistoriskt värdefull

H = Historiskt värdefull

L = Landskapsmässigt värdefull

	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
	35. Svartbådavägen 25	Bostadshus 1920 (b.reg.) Gårdsbyggnad	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet och dess äldsta byggnader ska skyddas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena. Det rekommenderas att staketet som omger gården och den avlånga gårdsbyggnaden längs vägen ska bevaras.
	36. Svartbådavägen 67	Fritidshus 1930 (b.reg.)	x			Byggnaden har inga sådana byggnadshistoriska, landskapsmässiga eller historiska värden som skulle förutsätta skydd.
  	37. Galgörsvägen	Bostadshus (1) början av 1800-talet Gårdsbyggnader kring decennieskiftet 1800–1900 Bostadshus (2) slutet av 1800- talet	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdena (1) och (2) med byggnader ska skyddas. Hänsyn bör också tas till det omgivande landskapet och båtplatsen. Byggnaderna ska repareras på ett sätt som återställer deras ursprungliga värden.
	38. Svartnäsavägen 140a	Fritidshus 1920 (b.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att fritidshuset ska skyddas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
  	39. Svartnäsavägen 141b	Fritidshus år 1903 (b.reg.) Gårdsbyggnad år 1920 (b.reg.) Bastu år 1950 (b.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet och byggnaderna 1–3 ska bevaras. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.

B = Byggnadshistoriskt värdefull

H = Historiskt värdefull

L = Landskapsmässigt värdefull

	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
	40. Norrsunds- vägen 186	Bostadshus år 1900 (b.reg.)	x	x	x	Det rekommenderas att bostadshuset ska skyddas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
	41. Norrsunds- vägen 202	Bostadshus år 1909 (b.reg.) Gårdsbyggnad, båthus			x	Gårdsområdet har inga sådana byggnadshistoriska, historiska eller landskapsmässiga värden som skulle förutsätta skydd. Det rekommenderas att de gamla gårdsbyggnaderna ska bevaras.
	42. Norrsunds- vägen 230	Bostadshus 1900 (b.reg.) Gårdsbyggnader från medlet av 1900-talet	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnader ska skyddas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
   	43. Nötholmsvägen 176a	Bostadshus (1) år 1918 (b.reg.) Fritidshus (2) år 1940 (b.reg.) Gårdsbyggnad (3, 4) tidigt 1900-tal	x	x	x	Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnader ska skyddas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.

Sammanställning, yttre skärgården

Sammanfattning av yttre skärgården

De uppgifter som tidigare utretts om yttre skärgården har sammanställts i denna rapport i tillämpliga delar och rekommendationerna till planläggningen har getts på basis av uppgifterna i utredningarna. Yttre skärgårdens byggnadshistoriska värden hänför sig till de marina näringarna och lotsverksamheten. Närmare objektuppgifter i fråga om den yttre skärgården finns i bilaga 2 till denna inventering.

De tidigaste delarna av kulturmiljöerna i yttre skärgården hänför sig till marina näringar; fiske och fångst samt lots- och fyrverksamhet. Kulturmiljöerna inom lots- och fyrverksamheten har beaktats som en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY).

Yttre skärgårdens kulturmiljöer är belägna inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och delvis också inom Unescos världsarvsområde. Till fiske- och fångstkulturens kulturmiljöer hör fiskarbastur och båthus på små holmar och skär, men också de tidigaste periodernas jungfrudanser och fångstgropar. Byggnaderna har i stor utsträckning ändrats till fritidshus och man har också gjort ändringar på byggnaderna. I yttre skärgården har man byggt en del fritidshus sedan mitten av 1900-talet.

Yttre skärgårdens kulturmiljöer har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde i anslutning till de marina näringarna.

På de följande sidorna ges en sammanställning av kulturmiljöobjekten i den yttre skärgården.

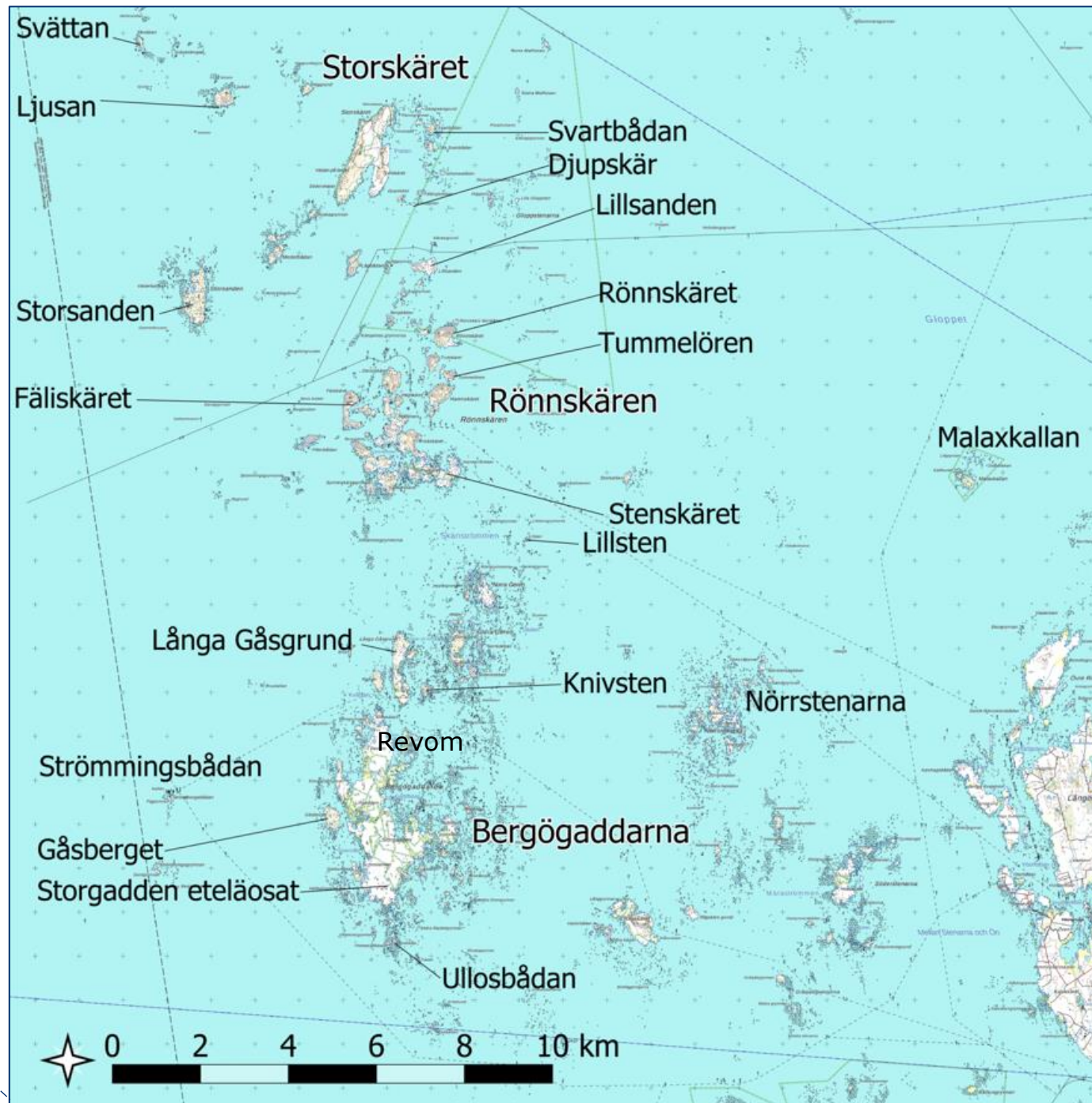
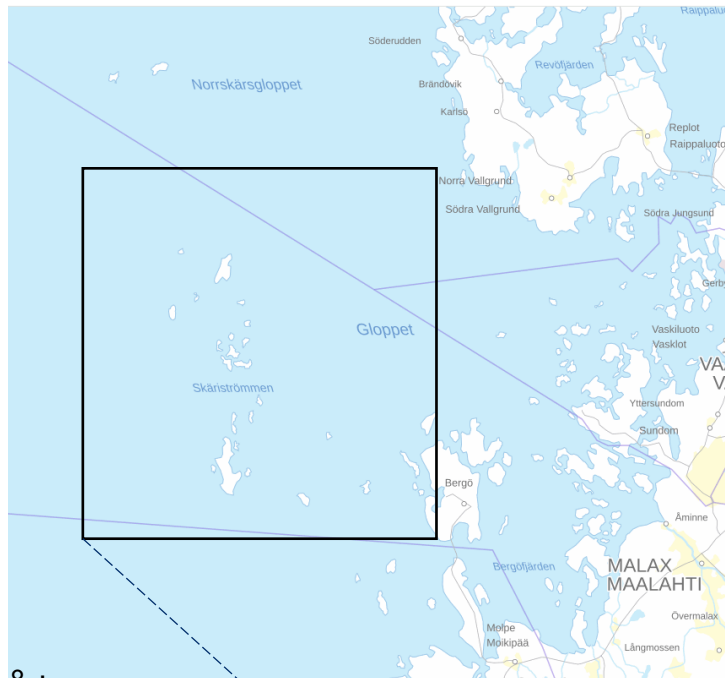

*Vy över Storskärsviken från Husbacken, 1986.
Näkymä Luotsimäeltä Storskärsvikenin yli, 1986.
(Aktiv närkultur / Göran Strömfors)*

Storskäret (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 37)

Objekt i yttre skärgården

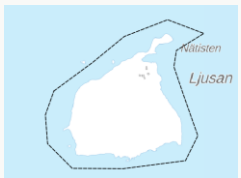

1. Skvättan
2. Ljusan
3. Storskäret
4. Svartbådan
5. Djupskär
6. Storsanden
7. Lillsanden
8. Rönnskäret
9. Fäliskäret
10. Tummelören
11. Stenskäret
12. Lillsten
13. Strömmingsbådan
(Kallan)
14. Revom
15. Storgadden, södra delarna
16. Ullosbådan
17. Malaxkallan

Objekt i yttre skärgården

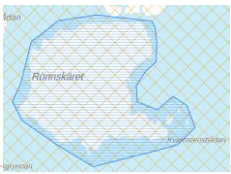

B = Byggnadshistoriskt värdefull
 H = Historiskt värdefull
 L = Landskapsmässigt värdefull

□ Nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA 2021)
 □ Bygdda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009)
 □ Vårdlarv (UNESCO)
 ● Vårdbiotoper som är värdefulla på landskapsnivå (Österbottens landskapsplan 2050)
 --- Byamässigt värdefullt område

Karta över området	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
 <p>Skvättan Mellant</p>	1. Skvättan	Fiskelägen på 1800-talet. Fiskarbastu och förråd	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
 <p>Ljusan Nälåsten</p>	2. Ljusan	Fiskeplatser, fiskarbastur och stensättningar samt jungfrudanser	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
 <p>Storskäret</p>	3. Storskäret	Mycket gammal fiskeplats i yttre skärgården, gammal begravningsplats, äldre och nyare fiskarbastur, jungfrudanser samt en på landskapsnivå värdefull vårdbiotop	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
 <p>Svartbådan</p>	4. Svartbådan	Fiskarbastur, av vilka den äldsta från 1930-talet	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
 <p>Djupskäret Ramboll</p>	5. Djupskär	Rätt så ny fiskarbastu, linjemärke och förråd	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

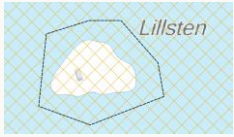
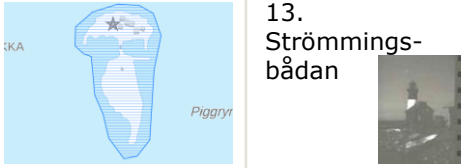

B = Byggnadshistoriskt värdefull
 H = Historiskt värdefull
 L = Landskapsmässigt värdefull

- Nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA 2021)
- Bygda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009)
- Världarv (UNESCO)
- Vårdbiotoper som är värdefulla på landskapsnivå (Österbottens landskapsplan 2050)
- Byamässigt värdefullt område

Karta över området	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
	6. Storsanden	Många fiskarbastur och andra byggnader. Den äldsta fiskarbastun från 1901	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
 	7. Lillsanden	Välbevarat ledfyrvaktarsamhälle, den sista företrädaren för sin typ, från början av 1900-talet. Fyrvaktarens bostad, förråd och strandbod (RKY)	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021), i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009) och inom området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
	8. Rönnskäret	RKY-område utan byggnadsbestånd	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021), i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009) och inom området för Unescos världsarv. Det rekommenderas att området och ska beaktas/skyddas i planen.
 	9. Fälskäret	Byggbeståndet vid den gamla lotsstationen sedan 1800-talet, båk (RKY).	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021), i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009) och inom området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
 Ramboll	10. Tummelören	Fiskarbastu från början av 1900-talet och en nyare stuga från 1970-talet	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

- Nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA 2021)
- Bygda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009)
- Världarv (UNESCO)
- Vårdbiotoper som är värdefulla på landskapsnivå (Österbottens landskapsplan 2050)
- Byamässigt värdefullt område

B = Byggnadshistoriskt värdefull
H = Historiskt värdefull
L = Landskapsmässigt värdefull

	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
 Byggnadens läge markerat med en blå fyrkant	11. Stenskäret	Stenskärets äldsta bostadshus	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
	12. Lillsten	Fiskarbastu från 1892.	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
	13. Strömmingsbådan	Historiskt skiktat och mångsidigt byggnadsbestånd i firsamhället (RKY).	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger i ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och i en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY 2009). Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
	14. Revom	Sommarstuga från 1940-talet	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde i anslutning till villabebyggelsens etableringsperiod. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
	15. Storgadden, södra delarna	Gamla fiskebastur, den äldsta från 1880. I västra delen i den tidigare planen (RA/s)	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom ett nationellt värdefullt landskapsområde (VAMA 2021) och området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

B = Byggnadshistoriskt värdefull
H = Historiskt värdefull
L = Landskapsmässigt värdefull

- Nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA 2021)
- Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY 2009)
- Vårdlarv (UNESCO)
- Vårdbiotoper som är värdefulla på landskapsnivå (Österbottens landskapsplan 2050)
- Byamässigt värdefullt område

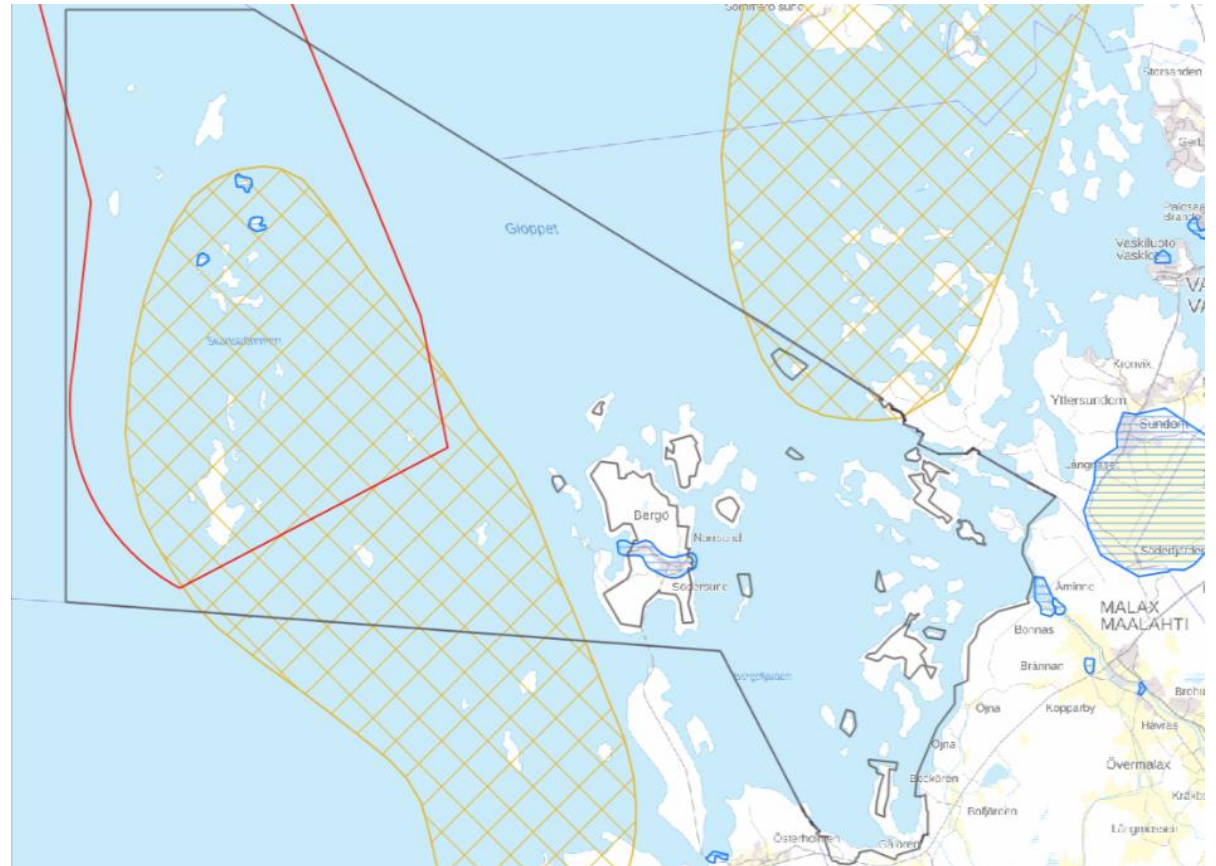
	Objekt	Beskrivning	Värden			Rekommendationer
			B	H	M	
	16. Ullosbådan 	Gammal fiskarbastu från ca 1880-talet som har flyttats	x	x	x	Ett kulturhistoriskt värdefullt område som ligger inom området för Unescos världsarv. Området har ett landskapsmässigt, historiskt och byggnadshistoriskt värde med anknytning till marina näringar. Det rekommenderas att området och byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.
	17. Malaxkallan	På ön finns det ca 15 små byggnader, av vilka de tidigaste från den senare hälften av 1900-talet.				Området har inga sådana byggnadshistoriska, historiska eller landskapsmässiga värden som skulle förutsätta att planen tar hänsyn till det.

Sammanfattning och rekommendationer

Nationella värdeområden

Nationella värdeområden; RKY 2009, VAMA2021, Unescos världsarvsområde: Det rekommenderas att områdena ska beaktas i planen med beteckningar som styr bevarandet av deras egenskaper.

Byggnadsbeståndet Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader.

På MML:s bakgrundskarta visas planeringsområdets gräns med svart, det nationellt värdefulla landskapsområdet med rött, UNESCO:s världsarvsområde med en orange rutrastning samt den byggda kulturmiljön av riksintresse med blå linjerastning.

Område med värdefull bybild, yttre skärgården

I yttre skärgården identifierades områden som är värdefulla med hänsyn till bybilden. De områden i yttre skärgården som är värdefulla med hänsyn till bybilden utgör självständiga områden vars historiska värden som hänför sig till de marina näringarna. Typiskt för dessa områden är att de har hamnar, fiskarstugor, båthus och andra byggnader från olika tidsperioder som hänför sig till fiske och sjöfart. Flera områden har också tidigare kulturskikt, t.ex. jungfrudanser och lämningar av fångstnäringsgar.

Byggnaderna är små och anspråkslösa och ligger nära hamnen eller bryggan. Byggnaderna bildar grupper av några små byggnader.

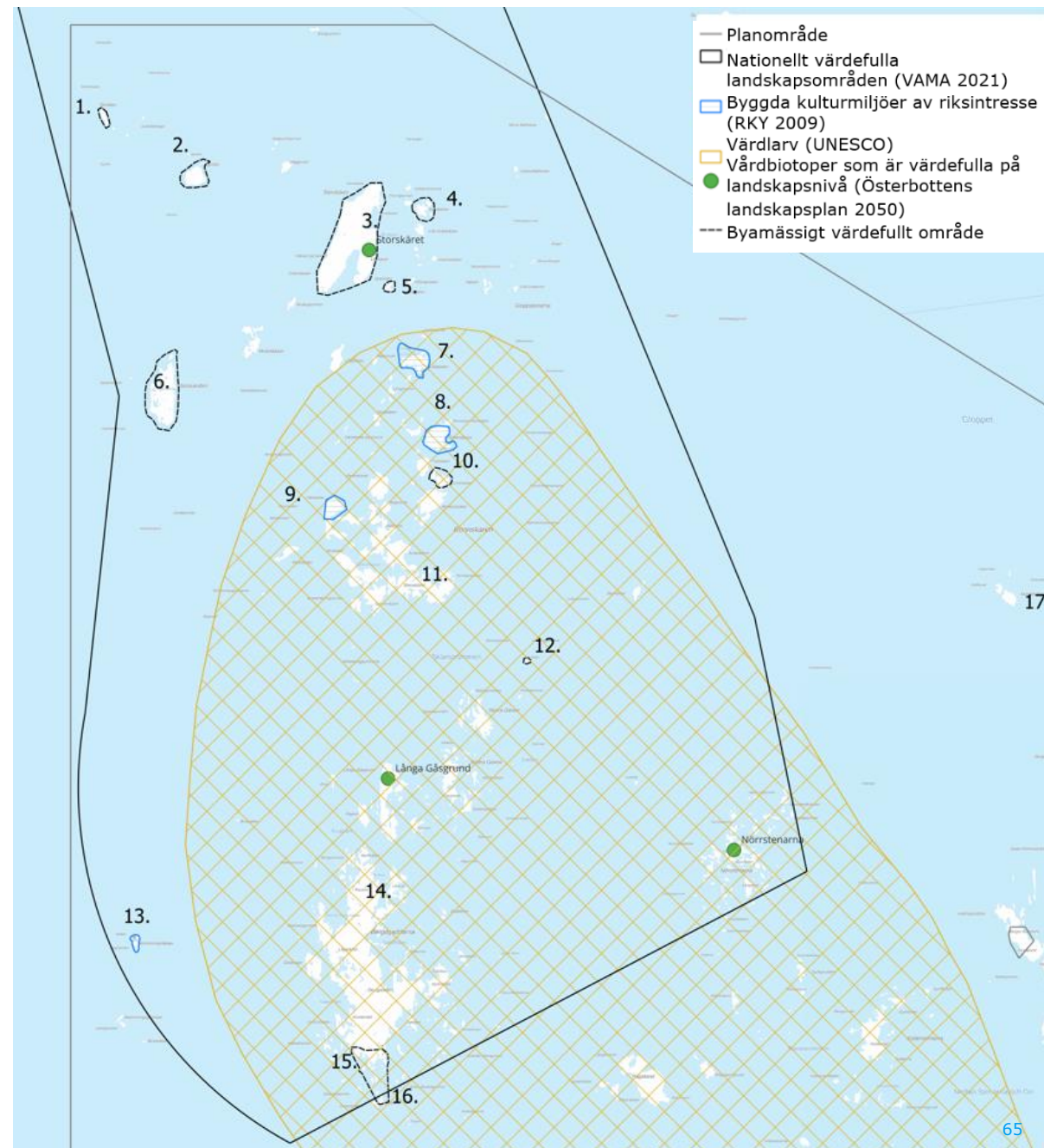
De områden som är värdefulla med hänsyn till bybilden är belägna på öar. Förutom det kulturarv som är förknippat med de marina näringarna är områden med värdefull bybild belägna i det nationellt värdefulla landskapsområdet VAMA (Kvarkens skärgårdslandskap) och de sydligaste områdena även inom Unescos världsarvsområde (Kvarkens skärgård).

Områden med värdefull bybild

1. Skvättan
2. Ljusån
3. Storskäret
4. Svartbådan
5. Djupskär
6. Storsanden
10. Tummelören
12. Lillsten
- 15.-16. De södra delarna av Storgadden, och Ullosbadan

Rekommendationer

Det rekommenderas att varje område med värdefull bybild ska bevaras småskaligt och att området med byggnaderna ska beaktas/skyddas i planen. Det rekommenderas att traditionella material och arbetsmetoder används vid renovering av byggnader. Tillbyggnader och kompletterande byggande ska beträffande skala, stil, byggsätt och placering anpassas till den närmaste omgivningen.

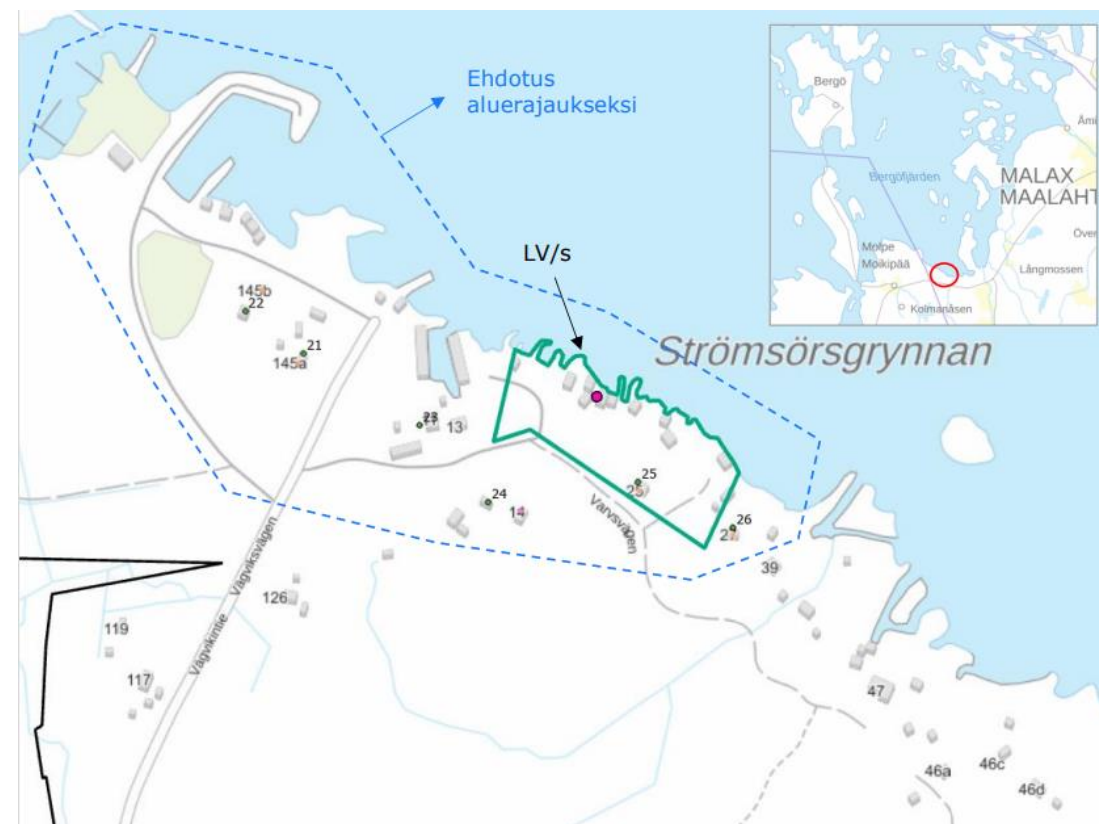
Område med värdefull bybild, inre skärgården

Hamnmiljön i Vägvik

I den inre skärgården identifierades ett område med värdefull bybild: Omgivningarna runt hamnen i Vägvik. Vid stranden av hamnområdet i Vägvik finns flera båthus som har byggts under olika årtionden. De äldsta båthusen är från början av 1900-talet / slutet av 1800-talet. I närheten av hamnen finns också en gammal bebyggelse, som till största delen är från början av 1900-talet (inventeringsobjekt 21, 23, 24, 25, 26). Här har även bevarats ett bostadshus från slutet av 1800-talet.

Rekommendationer

Området och det därtill hörande byggnadsbeståndet bör beaktas i planen som ett område med bybild vars historia hänför sig till hamnverksamhet och marina näringar i området. När området byggs upp bör hänsyn tas till kulturhistoriska, historiska och landskapsmässiga värden.

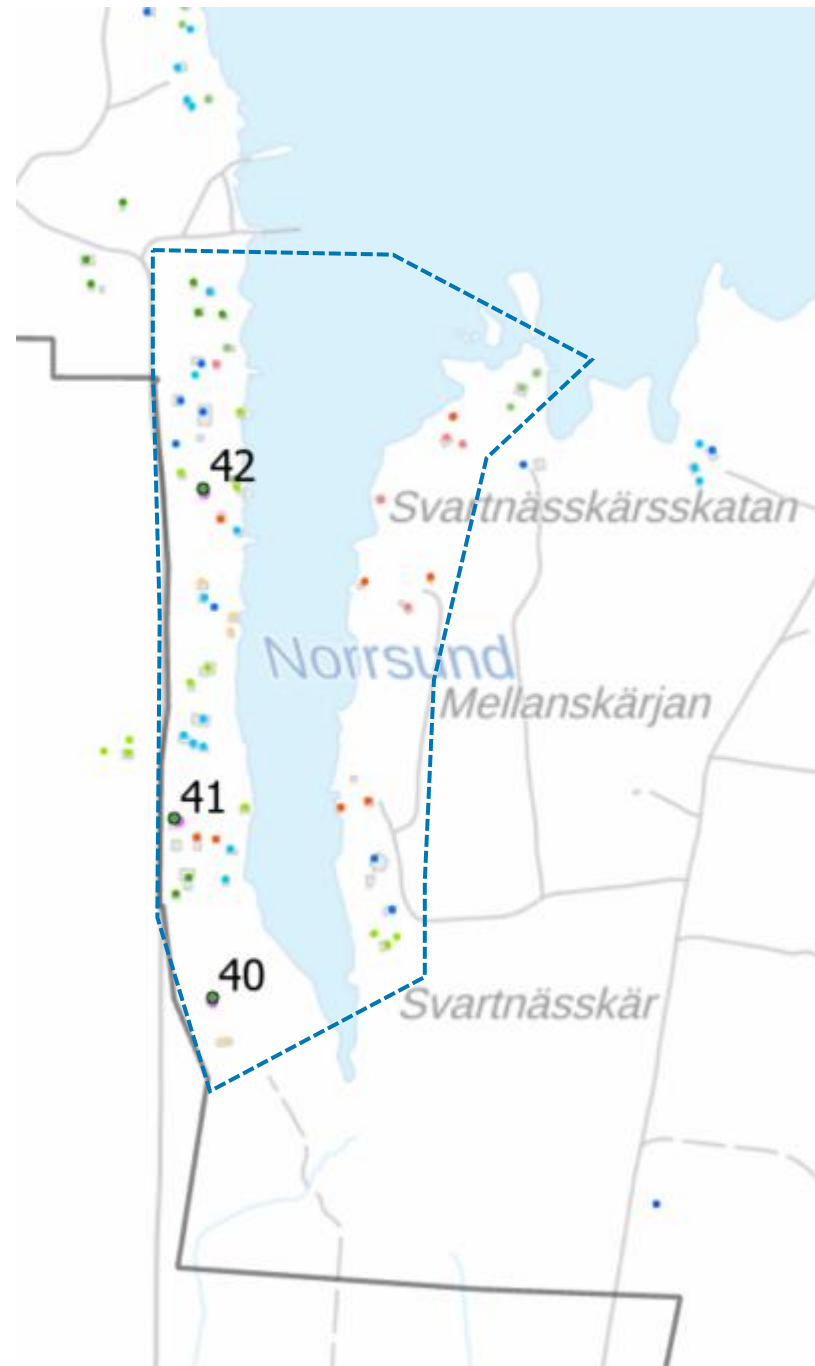
Område med värdefull bybild, inre skärgården

Skärgårdsbebyggelsen i Norrsund

Norrsund är en smal vik med främst fritidsbebyggelse, men också fast bosättning. Området representerar traditionellt skärgårdslandskap. Området har en rofylld stämning. Bygandet är tidsmässigt skiktat, men skalan har till största delen bibehållits. Området karakteriseras av båthus och bastubyggnader på stranden, vilka det vore önskvärt att ska bevaras. Dessa har bevarats småskaliga och lämpar sig för landskapsbilden i det smala vattenområdet.

Rekommendationer

Norrsunds traditionella landskap med skärgårdsbebyggelse bör beaktas i planen som ett område med bylik framtoning, vars landskapliga särdrag, såsom båthus och bastur, deras läge på stranden samt byggets omfattning bör beaktas vid planeringen. Nybyggnad ska beträffande utseende, färgsättning, skala och placering anpassas till det befintliga byggnadsbeståndet och miljön.

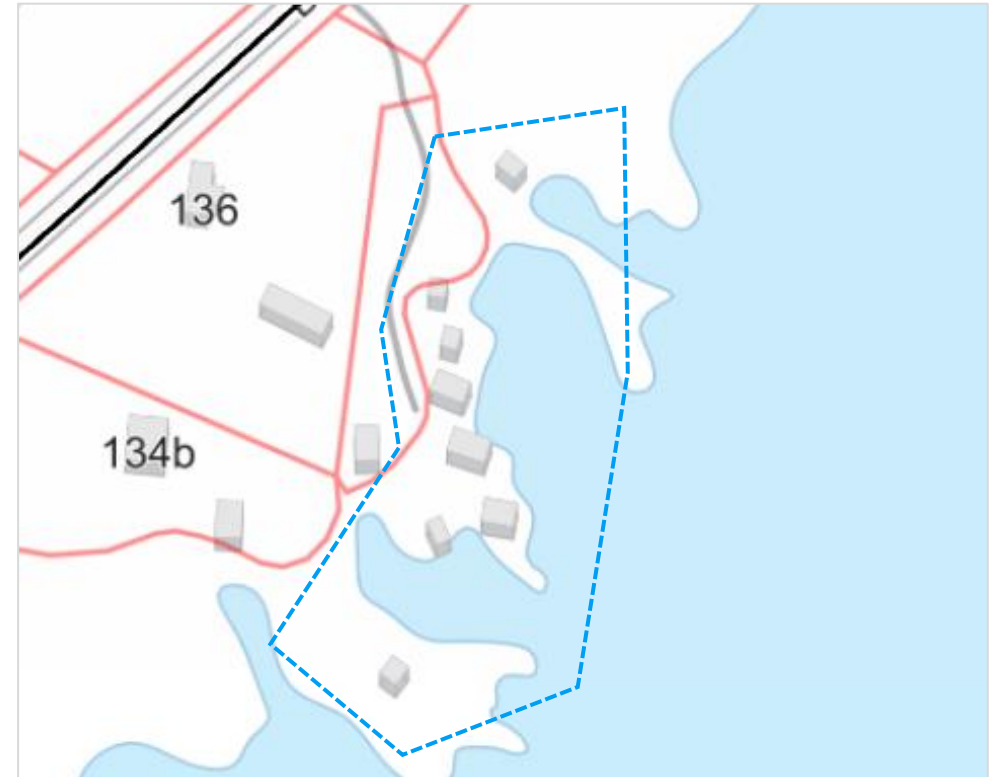
Område med värdefull bybild, inre skärgården

Hamnområdet vid Boådåddin

Gammal hamnplats med röda båthus. En del av båthusen och gårdsbyggnaderna är äldre och en del är nyare. De äldsta är timrade båthus med knutskallar, eventuellt från slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet.

Rekommendationer

Det rekommenderas att det gamla hamnområdet ska skyddas/beaktas som ett exempel på den tidiga hamnverksamheten i området. Vid kompletteringsbyggande ska skalan och områdets kulturhistoriska värden beaktas.

Byggnader och gårdsområden

I den inre skärgården finns det 42 inventeringsobjekt. Det rekommenderas att 27 objekt ska skyddas/beaktas i planen. Av dessa är 20 kulturhistoriskt värdefulla helheter, där det rekommenderas att gårdsområdet och dess byggnader skyddas/beaktas. Dessutom är 7 objekt en kulturhistoriskt värdefull byggnad/värdefulla byggnader som det rekommenderas att ska skyddas/beaktas. Reparationer och kompletteringsbyggande ska genomföras på ett sätt som beaktar de ursprungliga värdena samt byggandets skala. För fem objekt identifierade kulturhistoriska värden som det rekommenderas att ska bevaras, men som inte förutsätter beaktande i planen. Nio objekt hade inga kulturhistoriska värden som skulle förutsätta skydd i generalplanen. Ett av objekten beaktas som ett objekt med värdefull bybild.

På följande sidor presenteras de objekt som ska skyddas/beaktas i generalplanen och de objekt som man rekommenderar att ska bevaras.

Förklaringar till beteckningarna:

- Kulturhistoriskt värdefull helhet. Det rekommenderas att gårdsområdet med byggnader och konstruktioner ska skyddas/beaktas. Reparationer och kompletteringsbyggande ska genomföras på ett sätt som beaktar de ursprungliga värdena samt byggandets skala.
- Kulturhistoriskt värdefull byggnad/värdefulla byggnader rekommenderar man att ska skyddas/beaktas. Reparationer ska utföras på ett sätt som tar hänsyn till de ursprungliga värdena.
- Kulturhistoriska värden. Det rekommenderas att objektet ska bevaras som ett exempel på det tidiga byggandet i området. Reparationer ska göras på ett sätt som återställer de ursprungliga värdena. Förutsätter ingen planbeteckning.

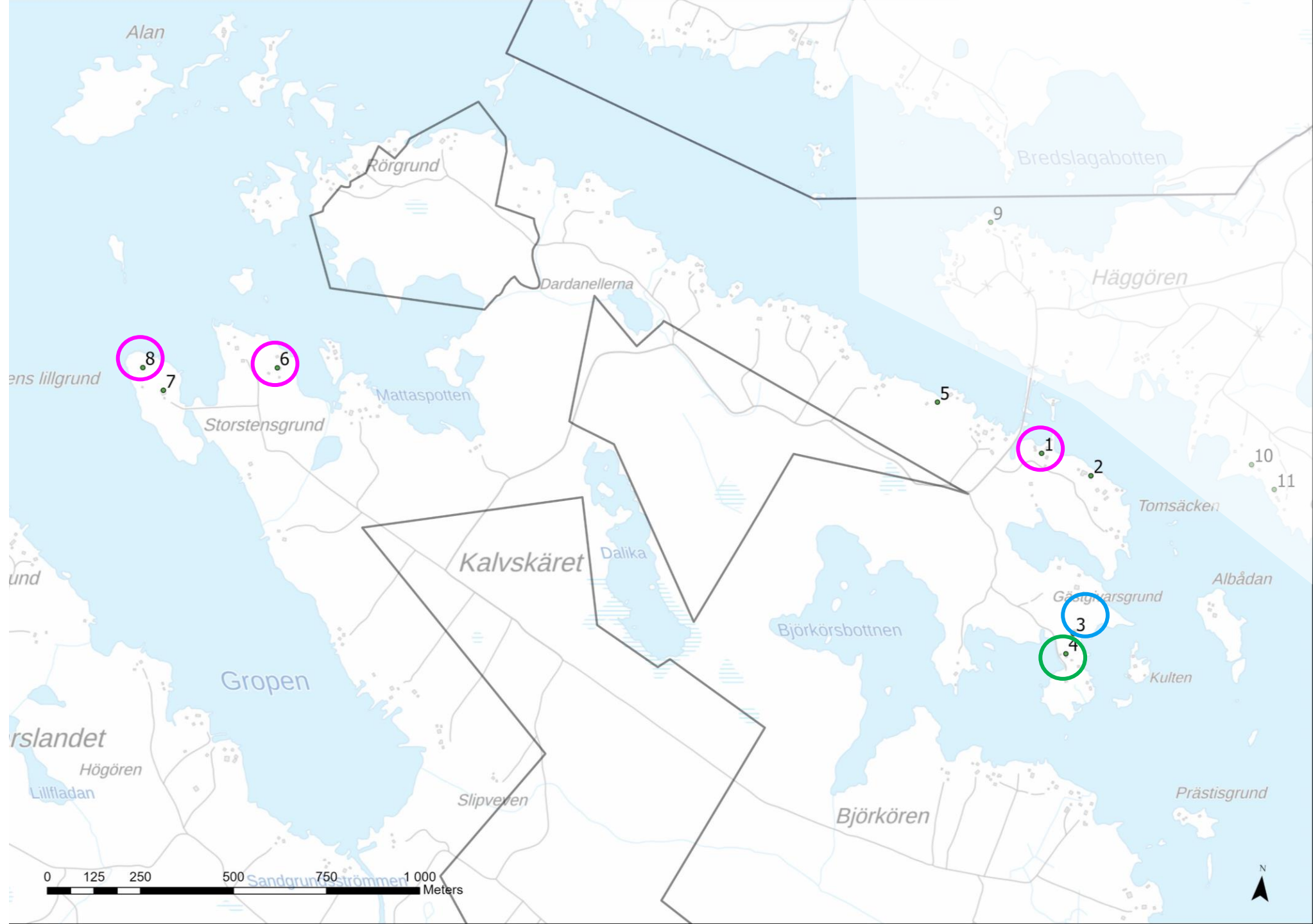

Utsikt från Bergö skärgård mot yttre skärgården.

Kalvskäret

Objekt 1-8

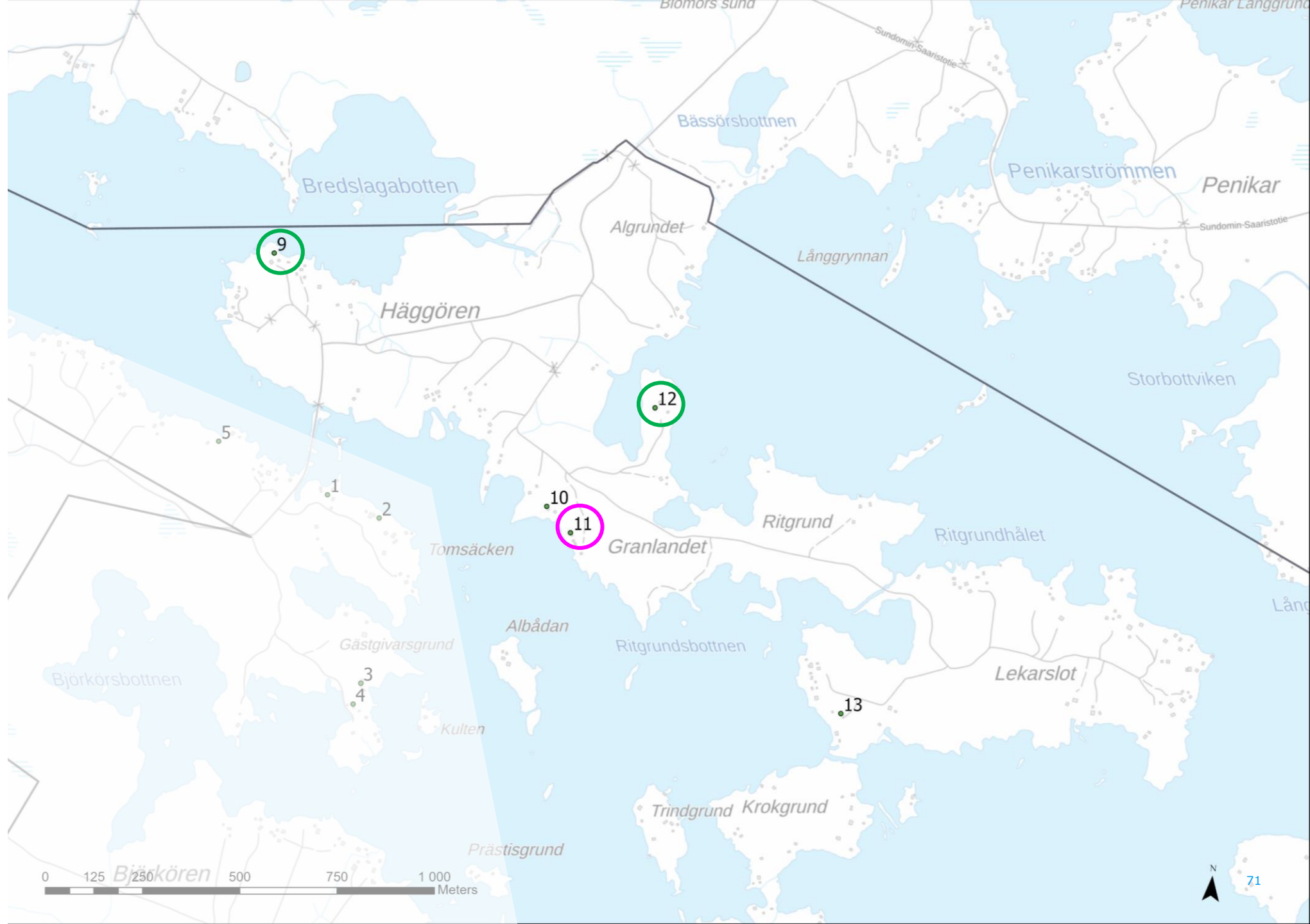
Byggnadsbeståndet i området är tidsmässigt skiktat. I området har det småskaliga byggandet delvis bevarats, även om det finns få orubbade gårdsområden. Tomsäcken är speciell på grund av sin lundartade naturmiljö och sina terrängformer (kuperad terräng).

Haggören Granlandet Lekarslot

Objekt 9–13

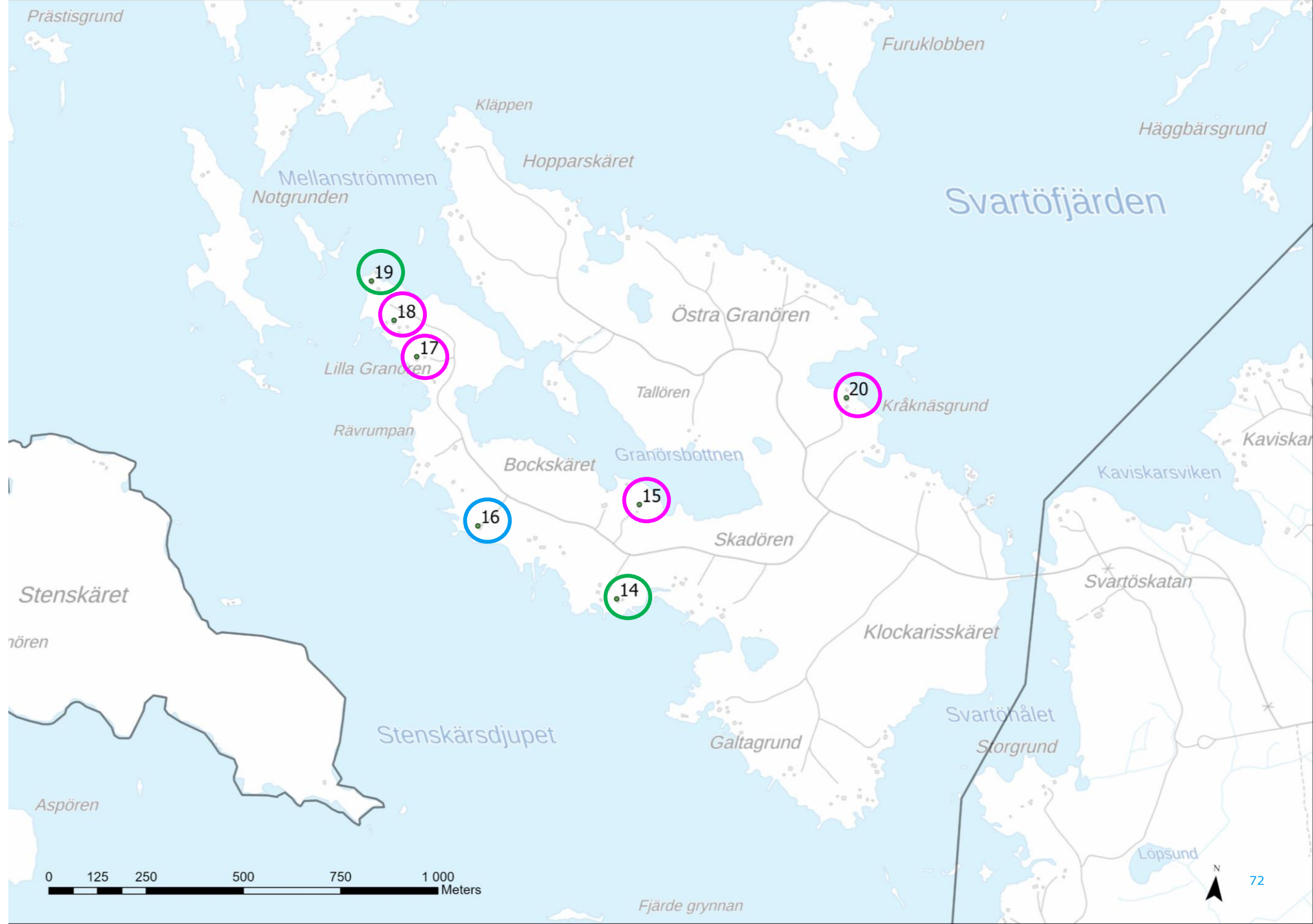
Byggnadsbeståndet i området är tidsmässigt skiktat. Det värdefulla byggnadsbestånd härrör från 1920–1940-talen. I området har det småskaliga byggandet delvis bevarats, även om det bara finns ett orubbat gårdsområde (objekt 11) från 1930-talet.

Svartön

Objekt 14–20

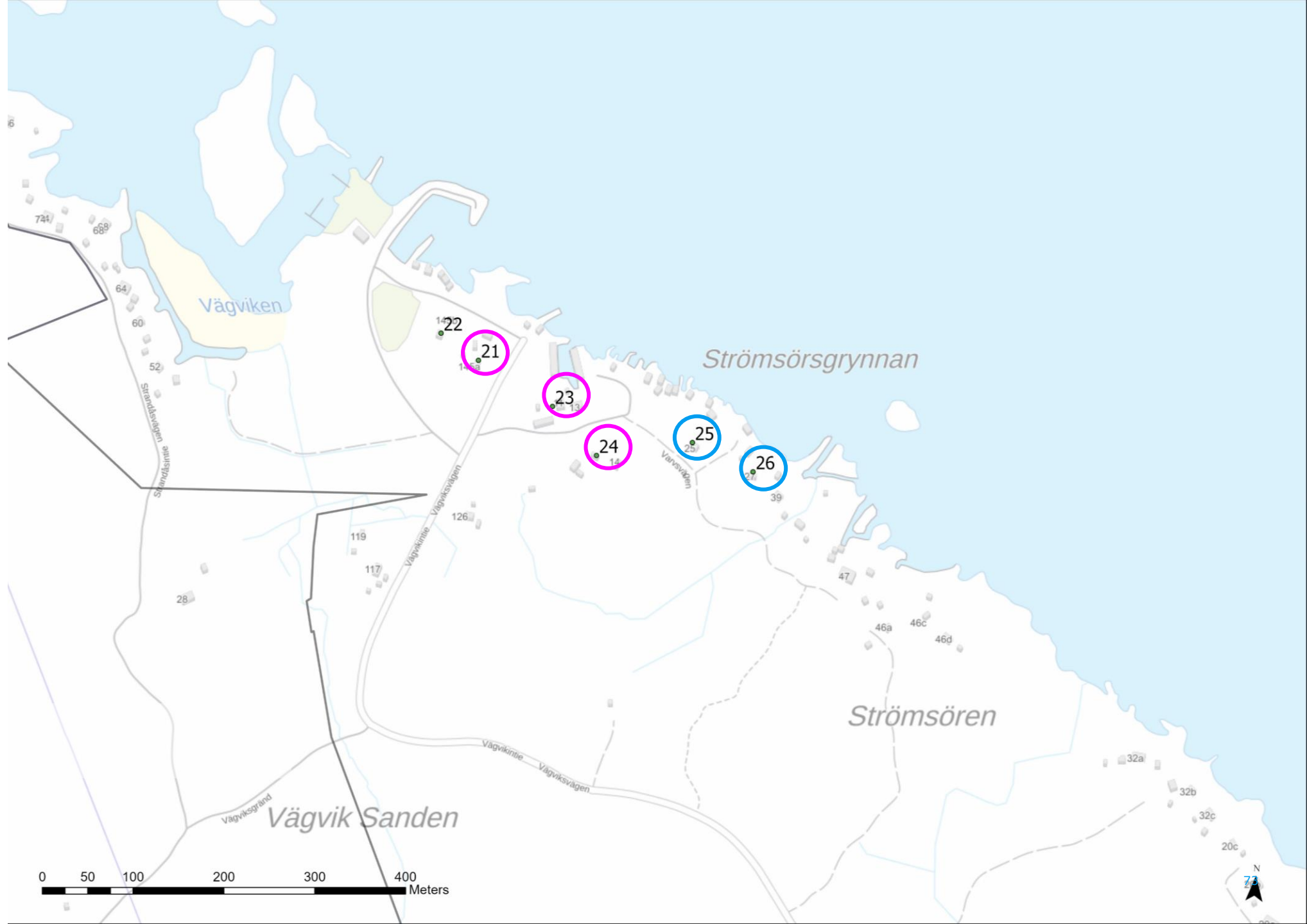
Byggnadsbeståndet i området är tidsmässigt skiktat. Det värdefulla byggnadsbestånd härrör från 1920–1930-talen. En del småskaligt byggande men också en del villabyggande från etableringsfasen på 1920-talet har bevarats.

Vägvik

Objekt 21–26

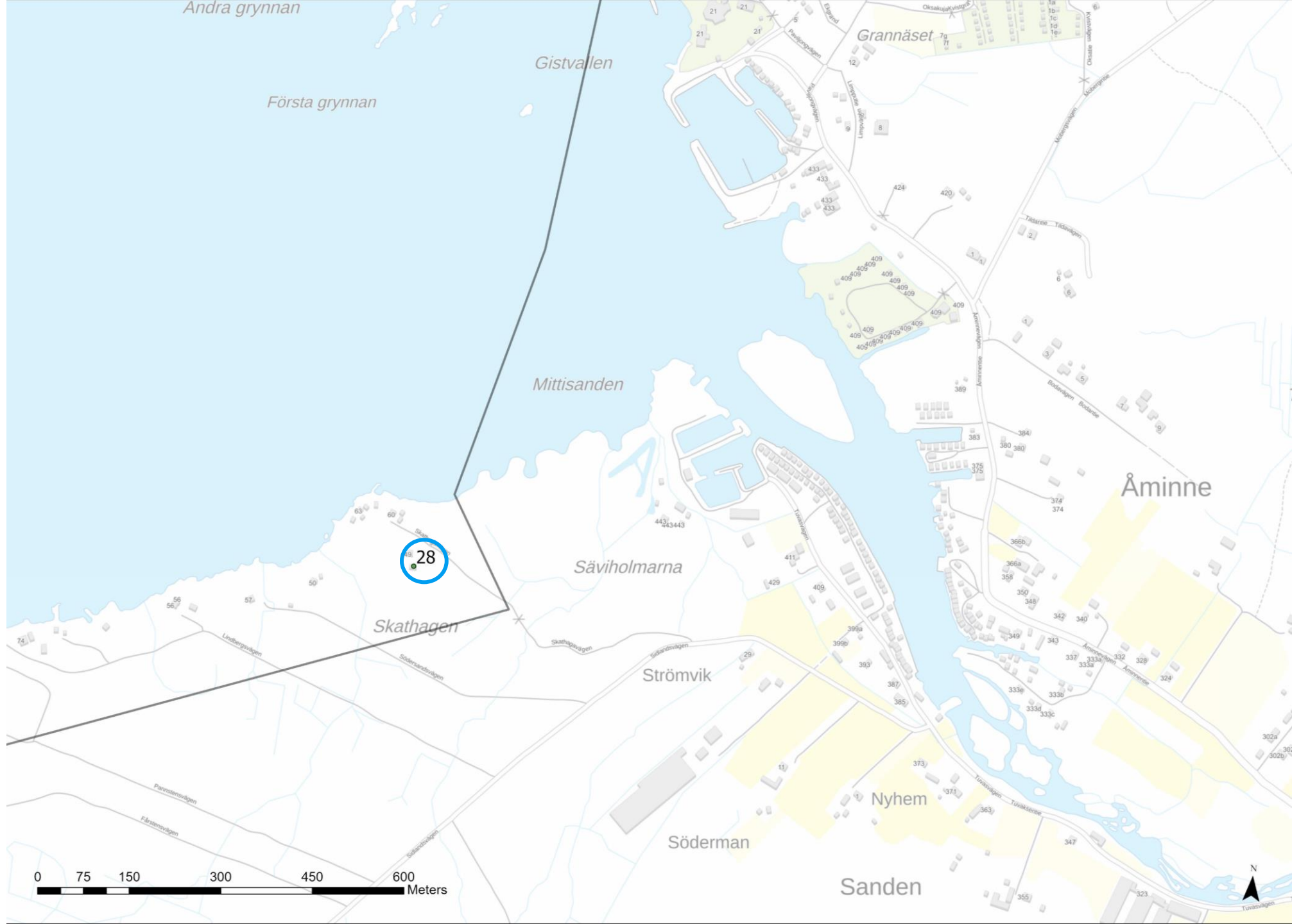
Gamla bostadshus från början av 1900-talet har bevarats i anslutning till hamnen.

Sanden (Skathagen)

Objekt 28

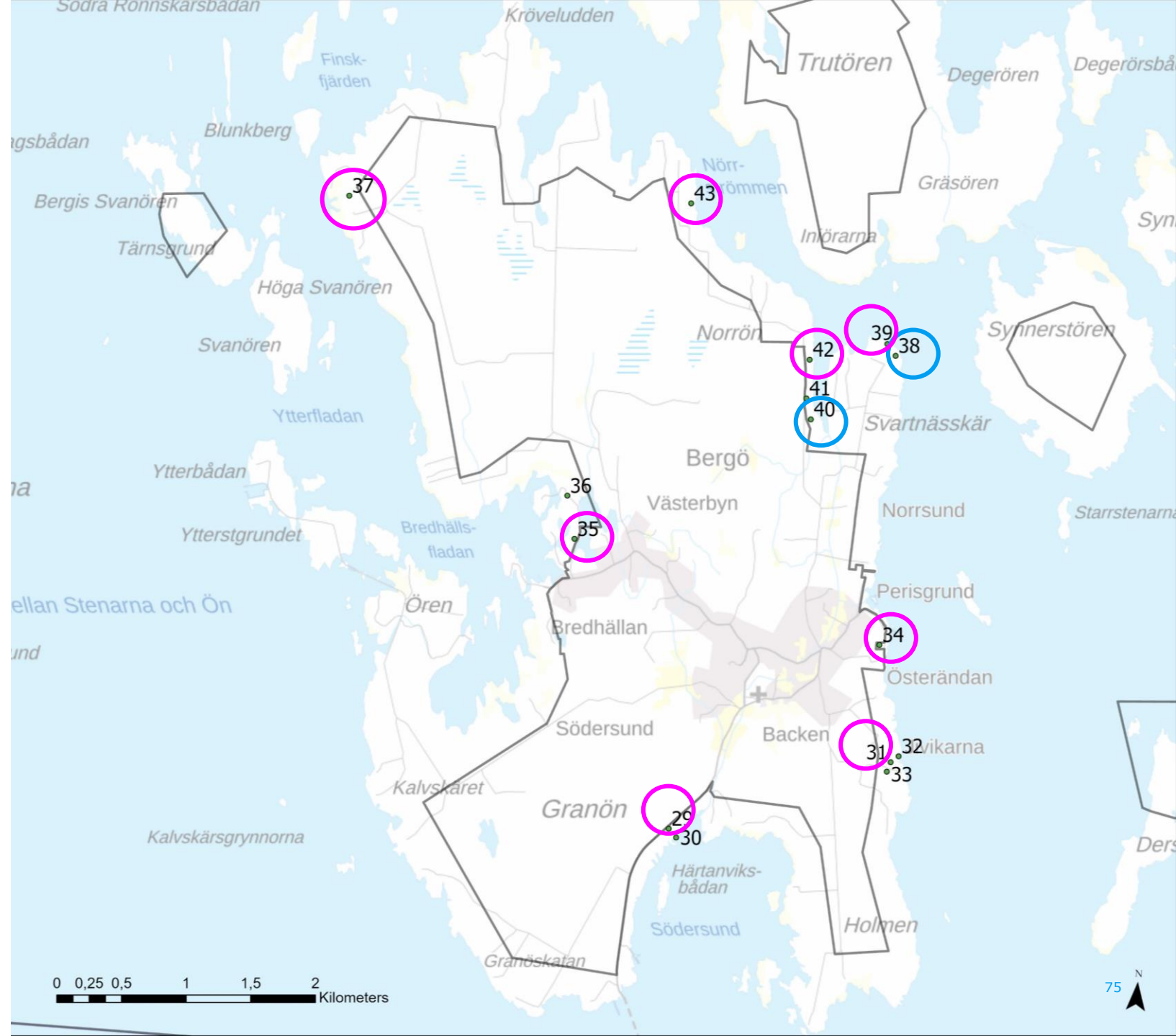
Det finns en större villa i området från början av 1900-talet.

Bergö

Objekt 29–39

Såväl stora villor och kustösterbottniska hus från början av 1900-talet liksom för Malax typiska traditionella allmogehus från samma epok har bevarats i området.

Bright
ideas.
Sustainable
change.

RAMBOLL